

พิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขาชุนพนม

อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

วันพุธที่ ๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

พิธีเปิดห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี”

เขายุบขาม

อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช
วันพุธที่ ๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๔๖

มาร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้
Let's join in making a literate world

ศิริพร

ข้อความข้างต้นนี้ เป็นลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชทานในวโรกาสที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดการประชุมสมัชชาสากล ว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ ครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๓ ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และองค์การยูเนสโก ได้ประกาศให้เป็น ปีสากลแห่งการรู้หนังสือ

นับเป็นปีแรกแห่งทศวรรษของการส่งเสริมการรู้หนังสือ ซึ่งจะดำเนินต่อไปจนถึง ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ในวโรกาสนี้ได้พระราชทานพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า

“การรู้หนังสือ เป็นความจำเป็นสำหรับทุก ๆ ชาติที่กำลังพัฒนาตลอดจนเป็นกิจกรรมที่จะต้องร่วมมือกัน ส่งเสริมให้บรรลุผลให้ได้ ถ้าปราศจากพื้นฐานการรู้หนังสือของประชาชนในประเทศแล้ว ความพยายามในการดำเนินการพัฒนาย่อมไร้ผล การรู้หนังสือเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมายอันสูงสูด นั่นก็คือ ทำให้มนุษยชาติเกิดความสมบูรณ์พูนสุขเช่นว่านี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย และเป็นเรื่องที่ค้ำค้ำมาก หากพวกเราทุกฝ่าย จะร่วมแรง ร่วมใจกันเพียรพยายามไปสู่จุดหมายนี้”

សម្រាប់ស្ត្រីស្រស់ស្អាត

សម្រាប់ស្ត្រីស្រស់ស្អាត
សម្រាប់ស្ត្រីស្រស់ស្អាត

ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า

“...ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่โบราณ เมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นตัวหนังสือขึ้น ผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบเป็นการจารึกหรือเป็นหนังสือ ทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้น ๆ และได้ให้ความรู้แก่ ๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นความก้าวหน้า เป็นความเจริญสืบไป ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บเอกสารต่าง ๆ อันเป็นแหล่งความรู้ดังกล่าวแล้ว จึงเรียกได้ว่าเป็นครู เป็นผู้ชี้แนะให้เราแก้ปัญหา วิเคราะห์วิจารณ์ให้รู้ในสิ่งที่ควรรู้อันชอบด้วยเหตุผลได้

...ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็ก ๆ สนใจจะทราบเรื่องราวต่าง ๆ แปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหา และรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ความบันเทิง เด็ก ๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาจะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

บทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า”
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คำนำ

เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขาชุนพนม ณ บริเวณวัดเขาชุนพนม ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ ยังความปลื้มปิติยินดีแก่พสกนิกรชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นล้นพ้น

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึกในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขาชุนพนม ได้รวบรวมพระอัจฉริยภาพ พระราชประวัติของพระองค์ท่าน ตลอดจนประวัติความเป็นมา วัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นอภินันทนาการ และอนุสรณ์ให้ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ระลึกถึง วันมหาปิติที่นำความภาคภูมิใจและชื่นชมโสมนัสของประชาชนชาวนครศรีธรรมราชตลอดไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี ๑

“ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” ห้องสมุดประชาชน

“เฉลิมราชกุมารี” ๑๕

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขาขุนพนม :

คลังปัญญาในอุทยานการศึกษา ๒๓

สู่...เมืองนครฯ ๒๗

❖ ประวัติเมืองนคร ๒๙

❖ หัตถกรรมเมืองคอน ๔๑

❖ งานบุญประเพณีที่สำคัญในรอบปี ๕๕

❖ ไม้แซะ ๖๗

ภาคผนวก ๖๙

แผนที่แสดงที่ตั้ง ๗๕

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึก ๗๖

ทูลกระหม่อมหม้าย รัตนะแห่งแคว้นดิน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ได้รับพระราชทานพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา-กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ทรงมีพระนามเล่นว่า ทูลกระหม่อมฟ้าหญิงน้อย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นพระราชธิดาองค์ที่ ๒ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดาฯ ได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยดี อีกทั้งมีพระราชจริยาวัตรอันดียิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศสถาปนาเฉลิมพระนามตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจักษีสิริินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจวบจนวันนี้ ด้วยพระทัยที่มุ่งบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์เพื่อราษฎรและประเทศชาติบ้านเมือง ด้วยพระเมตตาธรรม ตลอดจนพระราชจริยาวัตรอันงดงาม สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธา ความจงรักภักดีและความเทิดทูนที่เหล่าพสกนิกรพร้อมใจเทิดถวายตลอดมา

ทรงเย็นนักพัฒนา

ด้วยหน้าที่ที่ต่างจากสามัญชนทั่วไป ในฐานะที่พระองค์เป็นพระราชธิดา จึงต้องทรงมีหน้าที่ต่อประชาชนมาตั้งแต่ทรงพระราชสมภพ ทรงสนพระทัยและพยายามช่วยเหลือราษฎรเสมอ ไม่ใช่จะกระทำเพราะเพียงหน้าที่เท่านั้น แต่ทรงเต็มพระทัยที่จะกระทำ ทรงตระหนักถึงความสำคัญด้านต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ เช่น วิชาภูมิศาสตร์แขนงต่าง ๆ ชีววิทยา วิศวกรรมพลังงาน การจัดการทรัพยากรน้ำ การทำแผนที่ การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาแบบยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งวิชาการที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาชีวิตต่าง ๆ แล้วนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์แก่พระราชกรณียกิจในด้านการพัฒนาสังคม เพื่อประโยชน์สุขของราษฎรและแผ่นดินของพระองค์ต่อไปจนเป็นที่ประจักษ์แพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ จนได้รับการถวายรางวัลแมกไซไซสาขาบริการสังคม เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสืบไป

ทรงเข็มนักอนุรักษ์มรดกไทย

ในด้านศิลปวัฒนธรรมไทย พระองค์ทรงให้ความสำคัญด้วยการทำนุบำรุง และสนพระทัยในทุก ๆ ด้าน ทั้งดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย ศิลปะหัตถกรรมไทยทุกแขนง ทรงศึกษาวรรณกรรมไทยและต่างประเทศอย่างลึกซึ้ง เพื่อขยายพรมแดนแห่งความรู้ไปสู่วัฒนธรรมอื่น รวมทั้งทรงสนพระทัยผลงานจิตรกรรมทั้งที่เป็นแนวอนุรักษ์และศิลปกรรมร่วมสมัย และเป็นที่ทราบกันว่า ทุกครั้งที่เสด็จฯ ออกงาน ราตรีสโมสร พระองค์จะทรงฉลองพระองค์ชุดไทยเท่านั้น โดยผู้ติดตามจะไม่เคยได้ยินพระองค์ท่านรับสั่งด้วยคำไทยปนฝรั่งเลยนอกจากคำนั้นเป็นคำเรียกชื่อเฉพาะหรือศัพท์เทคนิค จึงทรงเป็นความภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ ด้วยพระอัธยาศัยนิยมความเป็นคนไทยที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความภูมิใจในชาติและวัฒนธรรมไทย ยามเมื่อต้องเสด็จไปที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะเสด็จต่างประเทศ จะทรงวางพระองค์ได้เหมาะสม เป็นผู้แทนลักษณะของคนไทยทั้งชาติ ไม่ว่าจะเป็นฉลองพระองค์ พระจรรยาภวราช และทรงเป็นตัวอย่างของลักษณะคนไทยที่ดี

ทรงเป็นครู

ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๒๓ เป็นต้นมา กว่าสองทศวรรษแห่งการทรงเป็น “บุคลากรหม่อมอาจารย์” ของเหล่านักเรียนโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้ทรงอุทิศกำลังพระวรกายและพระทัยแก่การสอนอย่างเต็มที่ และทรงพัฒนาหลักสูตรให้มีสาระที่ทันสมัยตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ทรงร่วมบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์โลกร่วมสมัย ประวัติศาสตร์ยุโรป ประวัติศาสตร์อเมริกา ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก ในการสอนแต่ละครั้งทรงค้นคว้าเขียนคำบรรยายที่เปี่ยมด้วยสาระความรู้ อันน่าสนใจพระราชทานแก่นักเรียน และเตรียมสื่อการสอนหลากหลายประเภทมาประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป และทรงร่วมการประชุมทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศอยู่เสมอ

ทรงเห็นแนวอย่างของบุตราชิตี

พระองค์ทรงปฏิบัติพระองค์เป็น “บุตราชิตี” ที่ดีที่ทรงทำหน้าที่ของ “บุตราชิตี” ได้อย่างดีเลิศเสมอมา ด้วยทรงยกย่องเคารพ เติตทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นอย่างยิ่ง และดำเนินตามเบื้องพระยุคลบาท ทรงดูแลแบ่งเบาพระราชกรณียกิจในการพัฒนาประเทศ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนที่อยู่ในชนบทห่างไกลและทุรกันดาร ทั้งยังทรงเป็นราชเลขาณการส่วนพระองค์ของสมเด็จพระบรมชนกนาถ ในอันที่จะรับพระบรมราโชบาย และพระราชดำริมาทรงดำเนินการสนองพระเดชพระคุณ ทั้งในงานด้านการเกษตร และด้านการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎร เป็นการดูแลพระราชกิจต่างพระเนตรพระกรรณ เป็นกำลังสำคัญของล้นเกล้าล้นกระหม่อมทั้งสองพระองค์ในการพัฒนาประเทศชาติทุกแขนงและในการดำเนินกิจการ โครงการตามพระราชดำริทุกโครงการให้สำเร็จด้วยดีตลอดมาอีกด้วย

ทรงเห็นนักโภชนาการ

เพราะทรงเห็นว่าโภชนาการเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพดีและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในประเทศ และมีพระราชประสงค์ที่จะเห็นเด็กทุกคนมีความเสมอภาคทางโภชนาการ จึงทรงริเริ่มปรับปรุงและเสริมสร้างภาวะทางโภชนาการด้านสุขภาพพลานามัยของประชาชน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ โครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเด็กก่อนวัยเรียน จังหวัดนราธิวาส โครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเด็ก ๐-๖๐ เดือน รวมทั้งโครงการอาหารกลางวันเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศ เป็นต้น โดยทรงเน้นที่การพัฒนาเด็กเล็กเป็นสำคัญ พระองค์มีพระราชวินิจฉัยว่า หากเด็กมีคุณภาพชีวิตไม่ดีพอ มีอาหารไม่เพียงพอ สุขภาพพลานามัยไม่ดี สมองก็จะไม่พัฒนา และจะกลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความคุ้มค่าในอนาคต

ทรงรักดนตรีไทย

โปรดดนตรีไทย ทั้งเล่นและฟังมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ เพราะทรงเห็นว่า ดนตรีไทยช่วยส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติ ก่อให้เกิดความรู้สึกชาตินิยม ด้วยทรงเชื่อมั่นว่าดนตรีไทยมิได้ถอยหลัง หรือหยุดนิ่งอยู่กับที่ หากแต่ก้าวหน้า มีการสืบทอดเปลี่ยนแปลงเข้ากับชีวิตของคนไทยมาแต่อดีต แม้ในปัจจุบัน ดนตรีไทยก็ ยังไม่มีวันดับสลาย ดังเช่นที่ได้ทรงแทรกความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีไทยในงานพระราชนิพนธ์ เรื่อง เหตุใดข้าพเจ้าจึงชอบดนตรีไทย และยังทรงพระราชนิพนธ์ บทเพลงไทยอีกมากมาย มีพระราชประสงค์จะใช้ดนตรีเป็นสื่อแทรกความคิดต่าง ๆ แก่คนฟัง เช่น ความคิดที่จะให้คนในชาติสมัครสมานสามัคคีและรักชาติ เป็นต้น จนได้รับการยกย่องเชิดชูว่าทรงเป็น “เอกอัครราชูปถัมภกมรดกวัฒนธรรมไทย”

ทรงเขื่อนักเขียน

พระอัจฉริยภาพในการนิพนธ์วรรณกรรมร้อยแก้วร้อยกรองหลายด้านฉายชัดทั้งด้านวรรณคดี ภาษาศาสตร์ ดนตรี โบราณคดี ประวัติศาสตร์และศาสนา สารคดีท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง เพราะทรงสามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ทรงพบเห็นอย่างละเอียดลออผ่านสำนวนภาษาที่สละสลวยงดงาม ทั้งยังมีข้อมูลสาระที่ทรงคุณค่าและยังมีพระปรีชาชาญในเชิงวรรณศิลป์ ทรงพระราชนิพนธ์บทกวีได้อย่างไพเราะไม่แพ้กวีเอกในอดีต นอกจากนี้ยังมีบทกวีนิพนธ์ภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส รวมทั้งทรงแปลกวีนิพนธ์และวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยอีกด้วย รายได้จากพระราชนิพนธ์ทั้งหมดเป็นทุนการศึกษาของมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งสนับสนุนให้นักเรียนที่ขาดแคลนมีโอกาสศึกษาต่อทั้งในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา

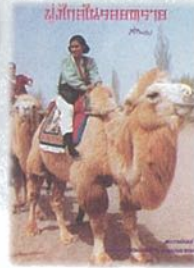
ทรงเวียงนักพูด

ลักษณะเด่นในการพูดของพระองค์นั้น มีลักษณะพิเศษเด่นชัดอยู่ ๒ ประการ คือ ทรงสามารถสร้างความเป็นกันเองกับผู้ฟังได้อย่างรวดเร็ว และทรงถ่ายทอดพระอารมณ์ขันลงไปอย่างเหมาะสมเจาะ เช่น ในการบรรยายทางวิชาการในงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติครั้งหนึ่ง มีความตอนหนึ่งว่า “คือตั้งแต่เป็นนักเรียนชั้นเล็ก ๆ ข้าพเจ้ามีความสนใจเรื่องโลกที่เราอาศัยอยู่นี้ เรื่องสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติเกี่ยวกับทะเล ภูเขา แผ่นดิน แม่น้ำ ก้อนหิน ดิน ต้นไม้ ทุกสิ่งทุกอย่าง และพยายามหาหรือ ไต่ถามผู้หลักผู้ใหญ่ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและยังไม่เข้าใจอยู่เสมอ ตัวอย่างเช่น มีอยู่วันหนึ่งก็สงสัยขึ้นมาว่า ทำไมแม่น้ำบางสายไหลขึ้นทางเหนือ เพราะว่าดูแล้วแม่น้ำทั้งหลายทั่วเมืองไทยนี้ ก็ไหลจากทางเหนือไปสู่ทางใต้ พอไปถามอาจารย์ที่สอนในเวลานั้น ท่านก็ไม่เข้าใจว่าทำไมสงสัยอย่างนั้น เพราะว่าการที่แม่น้ำจะไหลไปทางไหนขึ้นอยู่กับระดับความสูงต่ำของพื้นที่ ไม่ใช่อยู่ทางเหนือหรือทางใต้ กว่าจะจับได้ว่าที่เข้าใจอย่างนั้น เพราะว่าครูเอาแผนที่ติดบนกระดาน แล้วก็เรียนมาว่าน้ำย่อมจะไหลจากที่สูงไปสู่ที่ต่ำเพราะแรงดึงดูดของโลก...”

โครงการเรียนรู้

ตั้งแต่ทรงพระเยาว์จนถึงปัจจุบันพระองค์ทรงศึกษาได้คะแนนดีตลอดมา ทรงศึกษาสอบไล่ได้คะแนนเป็นที่ ๑ ของประเทศไทยทั้งประโยคประถมศึกษา และ ประโยคมัธยมศึกษา แผนกศิลปะ ครั้นทรงศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ทรงสอบไล่ได้คะแนนเป็นที่ ๑ ตลอด ๔ ปีที่ทรงศึกษา ทั้งยังทรงได้รับรางวัลคะแนนยอดเยี่ยมวิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาภาษาไทย และวิชาประวัติศาสตร์ เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี ทรงศึกษาต่อชั้นปริญญาโทที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และที่คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร และทรงศึกษาชั้นปริญญาดุษฎีบัณฑิต ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พระองค์มิได้ทรงหยุดยั้งการแสวงหาความรู้อยู่เพียงแค่นั้น แต่ใฝ่พระราชหฤทัยศึกษาหาความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อพสกนิกรของพระองค์

ทรงเป็นนักเดินทาง

ได้เสด็จประพาสประเทศต่าง ๆ มากมาย บางประเทศได้เสด็จไปหลายครั้ง จนกล่าวได้ว่าทรงมีวิญญานของมาร์โคโพล แต่ไม่ว่าพระองค์จะเสด็จไปแห่งใด ก็ทอดพระเนตรกิจการด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ศิลปกรรม เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ทรงพกสมุดเพื่อบันทึกข้อความ พร้อมกล้องถ่ายภาพเพื่อบันทึกเรื่องราวไว้ตลอดเวลา สิ่งที่ได้ทรงพบเห็น และเรื่องราวที่ผู้เชี่ยวชาญได้กราบบังคมทูลถวายนั้น พระองค์จะทรงนำมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศหรือพัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลในบทพระราชวินิจฉัยสารคดีต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชนต่อไป นอกจากนี้ การเสด็จพระราชดำเนินแต่ละครั้งยังเป็นการกระชับสัมพันธ์และเสริมสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศไทยและประเทศนั้น ๆ ให้สนิทสนมแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีกด้วย

ทรงเว้นทอนหนังสือ

ไม่ว่าจะเสด็จเยือนเมืองใด จะเสด็จร้านหนังสือเกือบทุกครั้ง กล่าวได้ว่า ทรงเป็น “ทอนหนังสือ” อย่างแท้จริง แม้พระองค์จะมีพระราชกรณียกิจมากมาย แต่ก็มักจะทรงหาเวลาว่างซึ่งแทบไม่มีอ่านค้นคว้าอยู่เสมอ และนอกจากจะสนพระทัยในการอ่านหนังสืออย่างจริงจังแล้ว ยังทรงเป็นนักสะสมหนังสือ ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษาไทย ภาษาตะวันออก และอื่น ๆ ทรงเห็นคุณค่าของหนังสือทุกเล่ม หนังสือดีเล่มใดที่ยังไม่ทรงมีก็จะทรงยืมจากพระสหายไปอ่านเพื่อมิให้พลาดหนังสือเล่มนั้น จากการอ่านหนังสือเป็นจำนวนมากนี้เอง พระองค์จึงทรงรู้รอบด้าน และทรงสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

ทรงมีพระอารมณ์ขัน

ทรงมีความร่าเริงแจ่มใส อันเป็นลักษณะเด่นประจำพระองค์ แม้ในช่วงเวลาซึ่งแทบจะหาความสนุกสนานไม่ได้เลย เช่น การประชุมทางวิชาการ ก็ยังทรงหาแง่มุม ซึ่งสร้างวาระแห่งความขบขัน และสร้างความสดชื่นให้แก่คนรอบข้างได้เสมอ พระอารมณ์ขันเหล่านี้ยังปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ เช่น ในเรื่อง “ชมดอกไม้ไกลบ้าน” ตอนหนึ่ง “...ไปถึงโรงแรม ข้าพเจ้าทดลองใช้บัตรโทรศัพท์โทรกลับเมืองไทยแต่ไม่มีใครพูดด้วย เพราะช่วงนั้นมีรายการฟุตบอลโลก ทุก ๆ คนที่บ้านข้าพเจ้านอนกลางวัน กลางคืนดูบอลโลก เลຍพูดใส่เครื่องรับโทรศัพท์อัตโนมัติเอาไว้” หรือใน “เขมรสามยก” “...นางอัปสรเหล่านี้แต่งกายและแสดงกิริยาท่าทางต่าง ๆ กัน มีคนช่างสังเกต (เห็นจะเป็นคุณพิชแก้ว) บอกว่ามีอัปสรเพียงสี่นางที่นครวัดที่ยิ้มเห็นฟัน ใครไปนครวัดถ้าสนใจฟันก็เชิญไปหาดูได้”

ที่มา : ปฏิทินชุด “ทูลกระหม่อมน้อย รัตนแห่งแผ่นดิน”

บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ ๒๕๕๖

เรื่องพระอรหันต์

พระอรหันต์ คือ พระสงฆ์ที่บำเพ็ญเพียรจนได้ฌานถึงขั้นสูงที่สุด มีจิตที่บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส มีฤทธิ์เดชพิเศษต่าง ๆ มากมาย เช่น สามารถเหาะเหินเดินอากาศ สามารถไปมาตามสถานที่ต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องอาศัยยานพาหนะ หรือสามารถเปลี่ยนรูปร่างกายได้ตามใจนึก เป็นต้น

พระอรหันต์มีอยู่ ๓๖๐,๐๐๐ องค์ในพระพุทธศาสนา แต่ในสมัยปัจจุบันนี้ มีพระอรหันต์เหลืออยู่เพียง ๓ องค์ คือ พระอรหันต์ ๓ องค์ ที่เมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย ได้แก่ พระอรหันต์ ๓ องค์ ที่เมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย ได้แก่ พระอรหันต์ ๓ องค์ ที่เมืองกุสินารา ประเทศอินเดีย

มาร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเสียงได้
Let's join in making a literate world

วิจิตร 55

“...ข้าพเจ้าอยากให้เรา มีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภท สำหรับประชาชน หนังสือประเภทที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือหนังสือสำหรับเด็ก... ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่าทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ ความบันเทิง เด็ก ๆ จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรัก บ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาที่จะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

(ในพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี “ห้องสมุดในทัศนะข้าพเจ้า”)

เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๓ ในการประชุม สมัชชาสากลว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานลายพระหัตถ์ถ้อยชวน “ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้” และในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า” ได้ทรงกล่าวว่า “ความรู้ของมนุษย์เป็นมรดกตกทอดกันมาแต่โบราณเมื่อมีการประดิษฐ์คิดค้นอักษรขึ้นผู้มีความรู้ก็ได้บันทึกความรู้ของตน สิ่งที่ตนค้นพบเป็นการจารึกหรือเป็นหนังสือทำให้บุคคลอื่นในสมัยเดียวกัน หรืออนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาทราบถึงเรื่องนั้น ๆ และได้ใช้ความรู้เก่า ๆ เป็นพื้นฐานที่จะหาประสบการณ์ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นความก้าวหน้าเป็นความเจริญสืบต่อไป...”

ด้วยพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษาในวันนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้ขอพระราชทานอนุญาตดำเนินโครงการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน ซึ่งได้รับพระราชทานนามว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๔ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้รับมติจาก ค.ร.ม. ให้จัดสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เนื่องในวโรกาสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๓๖ พรรษา

กระทรวงศึกษาธิการ จึงเริ่มก่อสร้างห้องสมุดรุ่นแรกจำนวน ๓๗ แห่ง ในปี ๒๕๓๔ และวางแผนดำเนินการจัดตั้งอย่างต่อเนื่องจนครบทุกอำเภอภายในระยะเวลา ๑๐ ปี ระหว่างปี ๒๕๓๔-๒๕๔๓ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ยิ่งใหญ่ของประเทศไทย ได้ประกาศให้เป็นทศวรรษแห่งการส่งเสริมการรู้หนังสือ

ห้องสมุดประชาชนแต่ละแห่งจะสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากความจงรักภักดี และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อพร้อมใจน้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อสนองพระราชปณิธาน ให้ชุมชนมีแหล่งความรู้ที่พร้อมพร้อมสมบูรณ์ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างของการพัฒนาห้องสมุดสืบต่อไป

สาระสำคัญ

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งมุ่งที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชาชนในชนบท ด้วยการจัดตั้งและพัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับประชาชนทุกเพศทุกวัย และเป็นศูนย์กลางสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่เอกสารสิ่งพิมพ์ไปสู่ผู้อ่านหนังสือในระดับหมู่บ้าน

วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ

- ❖ พัฒนารูปแบบของห้องสมุดประชาชนอำเภอ เพื่อสนองตามแนวพระราชดำริเพื่อให้เป็นตัวอย่างของห้องสมุดในอนาคตที่จะเป็นแหล่งความรู้ และศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน
- ❖ จัดตั้งห้องสมุดประชาชนอำเภอให้ครบทุกอำเภอ โดยจะคัดเลือกอำเภอที่มีความพร้อมและความจำเป็นเร่งด่วน ดำเนินการจัดตั้งเป็นรุ่นแรก จำนวน ๓๗ แห่งในช่วงปี ๒๕๓๔-๒๕๓๕ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และทยอยการจัดตั้งในอำเภออื่นจนครบทั่วทั้งประเทศในช่วงปี ๒๕๓๖-๒๕๔๓
- ❖ พัฒนาห้องสมุดประชาชนอำเภอที่จัดตั้งอยู่เดิมแล้วให้มีคุณภาพและมีความพร้อมที่จะให้บริการตามบทบาทและภารกิจของห้องสมุดในอนาคต
- ❖ ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทรนรงค์ส่งเสริมการอ่าน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เห็นความสำคัญของการอ่าน และการจัดตั้งห้องสมุดประชาชนเพื่อจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ และใช้ประโยชน์จากห้องสมุดที่จะจัดตั้งขึ้น

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” มีกิจกรรมหลักดังนี้

๑. ศูนย์ข้อมูลข่าวสารชุมชนมีกิจกรรมที่จัดในลักษณะดังนี้

- ❖ ด้านส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้า เช่น การประกวดการอ่าน การจัดนิทรรศการ การเสวนาทาน การเล่าเรื่องจากหนังสือ การประกวดยอดนักอ่าน การไต่เวที การปาฐกถา เป็นต้น

- ❖ ด้านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การอภิปราย การบรรยาย การศึกษาดูงานในท้องถิ่น การรวบรวมผลงานของภูมิปัญญาในท้องถิ่น เป็นต้น

- ❖ ด้านห้องสมุดเคลื่อนที่สู่ชุมชน เช่น การนำยาม ถุง กระเป๋า หีบ เรือ รถยนต์ รถไฟเคลื่อนที่ไปตามชุมชน จัดหาหนังสือไปบริการตามจุดหรือหน่วยงาน สำคัญ เช่น เรือนจำ โรงเรียน บ้านพักคนชรา โรงพยาบาล เป็นต้น

- ❖ ด้านส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนตามความรู้และความสนใจ เช่น กลุ่มสนใจ กลุ่มวิชาชีพ ชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมนักอ่าน ชมรมนักอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชมรมสมุนไพโร การแข่งขันกีฬา เป็นต้น

- ❖ ด้านครอบครัวสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีสนามเด็กเล่น จัดมุมเด็กและมุมครอบครัว จัดตามวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว วันตรวสุขภาพ เป็นต้น

๒. ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนมีกิจกรรมที่จัดในลักษณะดังนี้

- ❖ ด้านแนะแนวการศึกษาออกโรงเรียน เช่น แนะแนวการศึกษาอาชีพ ทำเนียบตลาดแรงงาน แหล่งทรัพยากรจัดป้ายนิเทศ ตลาดนัดทัวร์อาชีพ ศึกษา ดูงาน เป็นต้น

- ❖ ด้านจัดและให้บริการชุดทดลอง ชุดสาธิตต่าง ๆ เช่น สาธิตการทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น เครื่องดักยุง ระบบน้ำหยด การทดสอบความชื้นของข้าว การทดลองความเป็นกรดเป็นด่างของดิน เป็นต้น

- ❖ ด้านจัดพื้นที่ดินสำหรับบริการตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนของสถาบันต่าง ๆ เช่น จัดมุมทางไกล ตนเอง ชั้นเรียน มุม มสธ. มุม มร. เป็นต้น

๓. ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชน หรือเป็นศูนย์ประชาคม มีกิจกรรมที่จัดในลักษณะดังนี้

❖ บริการสถานที่จัดประชุม สัมมนา การแสดงผลตภัณฑ์ เช่น การจัดประชุม สมาชิกชมรม สมาคม และแสดงกิจกรรมชมรม จัดมุมแสดงสินค้าพื้นเมือง จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เป็นต้น

❖ กิจกรรมเด็กและครอบครัว เช่น วันเด็ก วันแม่ วันพ่อ การบรรยายเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว เป็นต้น

❖ กิจกรรมอ่อนน้อมประสงค์ของชุมชน เช่น ศิลปวัฒนธรรม การแต่งงาน การดำเนินการเชิงธุรกิจ สนามเด็กเล่น เป็นต้น

๔. ศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน มีกิจกรรมที่จัดในลักษณะดังนี้

❖ ด้านข้อมูลข่าวสารและสื่อ เช่น การหมุนเวียนสื่อสารนิเทศไปยังห้องสมุดโรงเรียน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ และแหล่งความรู้ในชุมชนใกล้เคียง เป็นต้น

❖ ด้านการพัฒนา การผลิต เผยแพร่ และฝึกอบรม เช่น ผลิตเอกสารแผ่นปลิว อบรมพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อที่จะให้การเผยแพร่สื่อสารนิเทศสู่เครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ทั้ง ๔ ข้อยดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดเพื่อให้ประชาชนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา ทุกอาชีพ ได้รับการศึกษานอกโรงเรียนจากการจัดบริการและกิจกรรมห้องสมุดเพื่อใช้ในการปรับปรุงอาชีพ ความเป็นอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนอีกส่วนหนึ่งด้วย

อาคารห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เป็นอาคาร ๒ ชั้น มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ ๓๒๐ ตารางเมตร

แบ่งเป็นห้องต่าง ๆ ดังนี้

๑. ห้องอ่านหนังสือทั่วไป หนังสือที่จัดบริการ ประกอบด้วยหนังสืออ้างอิง นวนิยาย สารคดี แบบเรียนระดับต่าง ๆ นอกจากนั้นมีหนังสือพิมพ์ วารสาร กฤตภาค จุลสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ มีบริการข้อมูลท้องถิ่น ที่จัดขึ้นตามพระราชโองบายของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งมีข้อมูลดังนี้

- ❖ ข้อมูลสภาพทั่วไป
- ❖ ข้อมูลทางสังคม
- ❖ ข้อมูลทางการเมืองการปกครอง
- ❖ ข้อมูลทางการศึกษา
- ❖ ข้อมูลทางศิลปวัฒนธรรม
- ❖ ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- ❖ ข้อมูลทางการเกษตร
- ❖ ข้อมูลทางอุตสาหกรรม
- ❖ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ

๒. ห้องเด็กและครอบครัว เป็นลักษณะอาจจำลองภาพจากตำนานพื้นบ้าน เทพนิยาย หรือสภาพภูมิประเทศทั้งใกล้และไกลตัวมาตกแต่ง พร้อมกับจัดที่นั่งอ่าน ที่นั่งเล่นที่เหมาะสม มีบริเวณการจัดกิจกรรมที่เด็กและครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมและแสดงออก เช่น การเล่านิทาน การแสดงละครหุ่น การวาดภาพ การแข่งขันอ่านเขียน เป็นต้น

๓. ห้องสื่อทัศนศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่จะจัดบริเวณสื่อ เพื่อการศึกษา ค้นคว้า ส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง มีสื่อพื้นบ้าน ได้แก่ วิดีทัศน์ เทปเสียง สไลด์ และคู่มือประกอบการฟังและการชม

๔. **ห้องอเนกประสงค์** ในแต่ละห้องสมุดจะนำเสนอในรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่จะครอบคลุมประเด็นในเรื่องประวัติศาสตร์ โบราณคดีของพื้นที่นั้น ๆ ภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ

๕. **ห้องเฉลิมพระเกียรติ** หัวใจของห้องสมุดประชาชน **“เฉลิมราชกุมารี”** คือ ห้องเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งมีวัตถุประสงค์นำเสนอพระราชประวัติ พระปรีชาญาณ และพระมหากษัตริย์คุณที่สถาบันพระมหากษัตริย์มีต่อประชาชนชาวไทย แบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ

- ❖ ห้องนิทรรศการเกี่ยวกับพระราชประวัติของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- ❖ พระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชนิพนธ์ของพระบรมวงศานุวงศ์ในราชวงศ์จักรี

- ❖ นิทรรศการเกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในด้านศิลปกรรม วรรณกรรม การดนตรี

- ❖ พระราชกรณียกิจ และโครงการพระราชดำริในรัชกาลปัจจุบันของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

อ้างอิง : วารสารการศึกษาออกโรงเรียน ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๔ (หน้า ๔-๗)
บริษัท เอกพิมพ์ไทย, กทม.

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขตขอนแก่น : คลังปัญญาในอุทยานการศึกษา

สัมพันธ์ ทองสมัคร
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ
พรรคประชาธิปัตย์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่ง มีพระราชดำริเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาไว้มาก ล้วนแต่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนและประชาชน เมื่อพระองค์ทรงเจริญพระชนมายุได้ ๓๖ พรรษา ปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ชักชวนประชาชนเสียสละบริจาคทรัพย์ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อสร้างห้องสมุดประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร น้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีต่อการศึกษาของชาติ และได้รับพระราชทานนามว่า ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี พระราชทาน
ลายพระหัตถ์ ครั้งที่มีการ
ประชุมสมัชชาสากล
ว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่
เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม
๒๕๓๓ ไว้ว่า “ร่วมกัน
ทำให้ชาวโลกอ่านออก

เขียนได้” และยังทรงนิพนธ์เกี่ยวกับห้องสมุดในทัศนะของพระองค์เอาไว้ กล่าว
โดยสรุปก็คือ ความรู้ของมนุษย์นั้นเป็นมรดกตกทอดมาแต่โบราณ ห้องสมุด
จึงเป็นแหล่งรวบรวมมรดกอันเป็นความรู้เหล่านั้นไว้ ผู้ที่สนใจก็สามารถศึกษา
หาความรู้ได้ โดยเฉพาะอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งความรู้เหล่านั้นจะเป็นพื้นฐานที่จะก้าวไปสู่
แนวคิดและความรู้ใหม่ ๆ

ห้องสมุดจะเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยเฉพาะในวัยเด็กซึ่งโดยธรรมชาติ
วัยดังกล่าวมักอยากรู้อยากเห็นอยู่แล้ว เมื่อห้องสมุดจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับ
เด็ก ๆ มีภาพประกอบในเนื้อหาสาระด้วย ก็จะเพิ่มความสนใจมากยิ่งขึ้น เด็ก ๆ
จะได้รับความรู้ เกิดความรอบรู้ โตขึ้นจะมีความสำนึกในภาระหน้าที่ของตนต่อ
ครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติในที่สุด

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้เริ่มก่อสร้างรุ่นแรกจำนวน
๓๗ แห่ง ในปี ๒๕๓๔ และจะดำเนินการต่อเนื่องเป็นระยะเวลา ๑๐ ปี ตั้งแต่ปี
๒๕๓๔-๒๕๔๓ และได้ทำพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ไปแล้ว
๗๒ แห่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเสด็จพระราชดำเนิน
ทรงเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ด้วยพระองค์เองมาตลอด ห้องสมุด
ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขาขุนพนมที่เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดในวันพุธ
ที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ครั้งนี้เป็นลำดับที่ ๗๓

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ ตำบล บ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณอุทยานการศึกษา “กาญจนภิเษก” เขายุนพนม เป็นห้องสมุดประชาชนที่ได้ใช้งบประมาณของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน ๓,๙๑๕,๐๐๐ บาท เพื่อบริการนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป รูปแบบที่ใช้สร้างเป็นอาคาร คอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น เนื้อที่ขนาด ๓๕x๑๐ เมตร รูปแบบเดียวกับ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” แต่ได้ขยายปีกเพิ่มเติมออกไปทั้งสองด้าน ก่อสร้าง ในปี ๒๕๓๘-๒๕๓๙ เมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มอบหมายให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อ จัดหาหนังสือและสื่อต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นห้องสมุดที่เปิดให้บริการและมีประโยชน์กับ ชุมชนวัดเขายุนพนม และประชาชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม ให้บริการต่าง ๆ ดังนี้

❖ **ห้องหนังสือทั่วไป** จัดบริการหนังสือ สิ่งพิมพ์ วารสารประเภทต่าง ๆ หนังสือแบบเรียนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน นวนิยาย เรื่องสั้น เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปใช้ประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ และให้ความบันเทิง

❖ **ห้องเด็กและครอบครัว** รวบรวมหนังสือ เกมสื่ อุปกรณ์เครื่องเล่นต่าง ๆ สำหรับเด็ก เพื่อเสริมสร้างพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนเตรียมพร้อมให้เด็กรัก และสนใจในการอ่านและการเรียนรู้

❖ **ห้องโสตทัศนศึกษา** จัดให้บริการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิทยุ ซีดีรอม เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

❖ **ห้องเมืองนคร** จัดแสดงข้อมูล อาชีพและศิลปหัตถกรรม ของดีจังหวัด นครศรีธรรมราช เช่น การจักสานย่านลิเภาและกระจูด การแกะหนัง เครื่องถม เมืองนคร และผ้ายกเมืองนคร เป็นต้น

❖ **ห้องพรหมคีรี** รวบรวมและแสดงข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น และของดีพื้นบ้านอำเภอพรหมคีรี

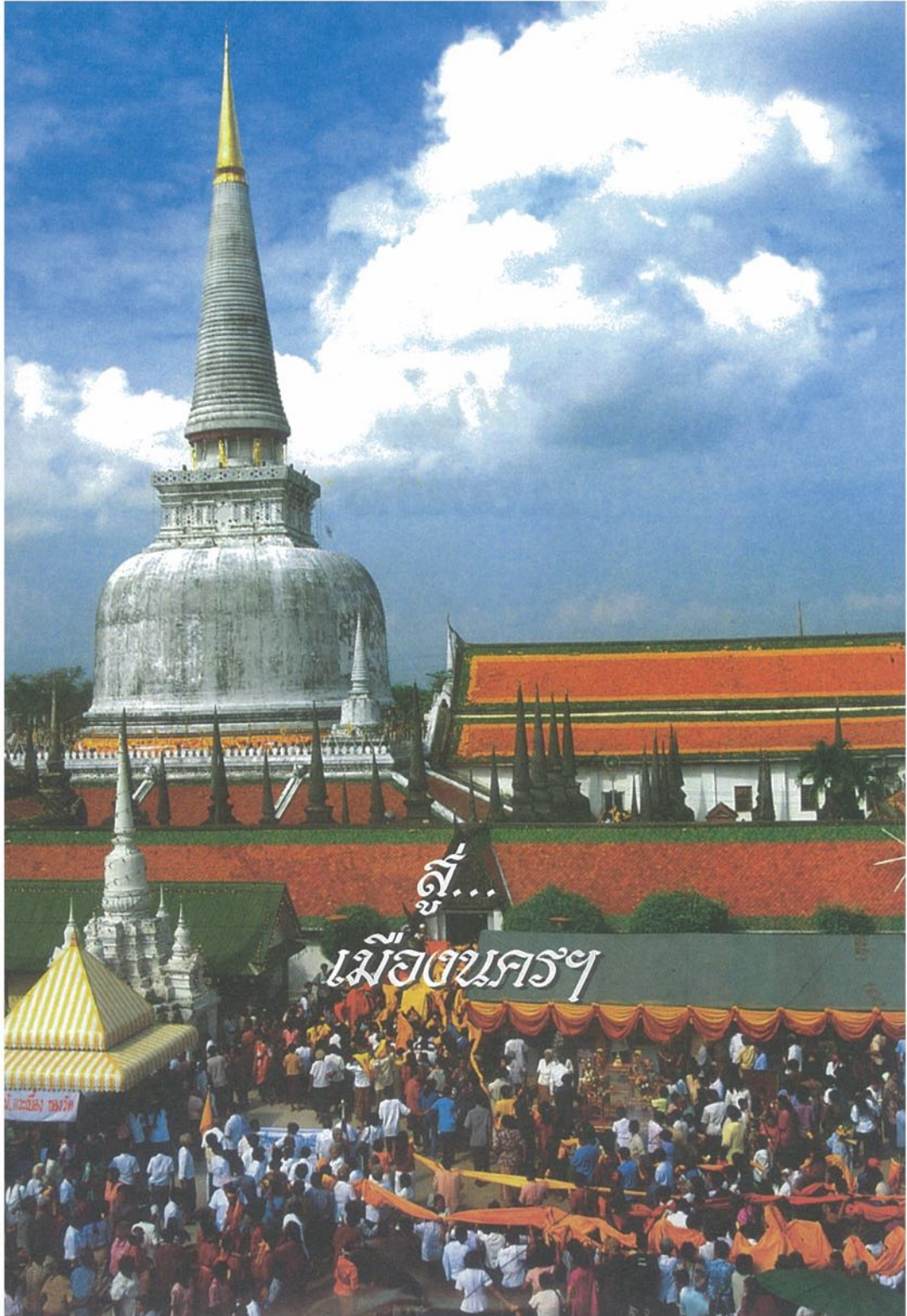
❖ **ห้องธรรมะ** รวบรวมหนังสือธรรมะ สื่อธรรมะ ประวัติพระเกจิอาจารย์ ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวนครศรีธรรมราช

❖ **ห้องเฉลิมพระเกียรติ** จัดรวบรวมและนำเสนอเกี่ยวกับพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

อุทยานการศึกษา “กาญจนภิเษก” ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในปี กาญจนภิเษกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงครองราชย์ได้ ๕๐ พรรษา เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ อุทยานการศึกษา “กาญจนภิเษก” เขายุนพนม เป็นแหล่งให้ความรู้ความเข้าใจในความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งประกอบด้วยสถานศึกษาทุกระดับ ทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษา และด้านการอาชีพ มีวัดเขายุนพนม ซึ่งเป็นวัดโบราณ มีโบราณวัตถุ โบราณสถานมากมาย มีการสร้างพระตำหนักสมเด็จพระสังฆราชฯ ถวาย เพื่อใช้เป็นที่ประทับ เมื่อสมเด็จพระสังฆราชฯ เสด็จมาปฏิบัติภารกิจทางด้านศาสนา มีศูนย์ วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา มีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชตามพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระตำหนักเมืองนคร ที่ประชาชนร่วมกันสร้างขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและ พระบรมวงศานุวงศ์ มีห้องประชุมสัมมนาขนาดใหญ่ พร้อมหอพักชาย-หญิง ในบริเวณอุทยานการศึกษา “กาญจนภิเษก” ไว้บริการผู้ที่สนใจจะศึกษา หาความรู้จากชุมชนวัดเขายุนพนมแห่งนี้

การเสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม และศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ นับเป็นพระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายที่ได้ ขอน้อมเกล้าฯ ถวายพระพรให้พระองค์ ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

สู่...
เมืองนครฯ

เมืองนครฯ

ขำขำ... เมืองนครฯ

ดวงตราประจำจังหวัด

ภาพพระบรมธาตุเจดีย์เปล่งรัศมี เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นเมืองพระที่พุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ได้เข้ามาตั้งมั่นและสืบทอดต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายร้อยปี

ดวงตราสิบสองนักษัตรที่ล้อมรอบองค์พระเจดีย์ หมายถึงหัวเมืองน้อยใหญ่จำนวน ๑๒ เมืองที่ขึ้นกับอาณาจักรตามพรลิงค์หรือนครศรีธรรมราชเมื่อครั้งยังรุ่งเรืองในอดีต คือ

❖ เมืองสายบุรี	ใช้ตราหนู (ชวด)
❖ เมืองปัตตานี	ใช้ตราวัว (ฉลู)
❖ เมืองกลันตัน	ใช้ตราเสือ (ขาล)
❖ เมืองปะหัง	ใช้ตรากระต่าย (เถาะ)
❖ เมืองไทรบุรี	ใช้ตรางูใหญ่ (มะโรง)
❖ เมืองพัทลุง	ใช้ตรางูเล็ก (มะเส็ง)
❖ เมืองตรัง	ใช้ตราม้า (มะเมีย)
❖ เมืองชุมพร	ใช้ตราแพะ (มะแม)
❖ เมืองบันทายสมอ	ใช้ตราลิง (วอก)
❖ เมืองสระอุเลา	ใช้ตราไก่ (ระกา)
❖ เมืองตะกั่วป่า	ใช้ตราหมา (จอ)
❖ เมืองกระบุรี	ใช้ตราหมู (กุน)

ประวัติความเข็มนา

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นครศรีธรรมราชมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมาไม่น้อยกว่า ๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี และหลักฐานทางเอกสารที่ปรากฏ ในขณะนี้นี้ยืนยันได้ว่านครศรีธรรมราชมีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ ๗ เป็นอย่างน้อย

จากประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช สามารถประมวลได้ว่า **“นครศรีธรรมราช”** ได้ปรากฏชื่อในที่ต่าง ๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจที่ สืบทอดกันมาและสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ ที่เคยเดินทางผ่าน ในระยะเวลา ที่ต่างกัน เช่น ตามพหุलिम् ตามพหุलिङ्क มีทหุलिङ्ค ตามพหุलिङ्คห्व ไฮลิง โปลิง เขียะไหว โลแค็ก (Locae) สิทธิธรรมนคร ศรีธรรมราช ลิกอร์ (Ligor) ละคอน คิวตุตอน สุวรรณปุระ ปาฏลิปุตระ (Pataliputra) และเมืองนคร เป็นต้น

คำว่า **“นครศรีธรรมราช”** น่าจะมาจากสร้อยพระนามของปฐมกษัตริย์ ผู้ครองนครศรีธรรมราช คือพระเจ้าศรีธรรมราชาไตรราช คำนี้ แปลความได้ว่า **“นครอันงามสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม”** และธรรมของราชาแห่งนครนี้ ก็คือ ธรรมแห่งพระพุทธศาสนา

ถ้าจะลำดับความเป็นมาของนครศรีธรรมราช จากหลักฐาน โบราณคดี และประวัติศาสตร์ที่สืบค้นได้ในขณะนี้ พบว่ามีภูมิหลังอันยาวนานนับตั้งแต่ยุค หินกลาง ในราว ๘,๓๕๐-๑๑,๐๐๐ ปีที่ล่วงมา จากหลักฐานมีการพบเครื่องหิน ที่มี ตัวขวานยาวใหญ่ (บางคนเรียกว่าระนาดหิน) ที่อำเภอท่าศาลา ในยุคโลหะ ได้พบ หลักฐานทางโบราณคดี คือ กลองมโหระทึกสำริด ๒ ใบ ที่บ้านเกตุกาย ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง และที่คลองคูตด้วน อำเภอฉวาง

นอกจากนี้ในบริเวณพื้นที่อำเภอสิชลปัจจุบัน ยังมีร่องรอยโบราณสถาน และโบราณวัตถุเกี่ยวเนื่องในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีอายุเก่าแก่ที่สุดในนครศรีธรรมราช เช่น พระพุทธรูปสำริด ศิลปแบบอมราวดีของอินเดีย และเศียรพระพุทธรูปศิลปะแบบคุปตะอินเดีย เป็นต้น

จากหลักฐานเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่าในช่วงนั้นนครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพล วัฒนธรรมมาจากอินเดียอย่างมากมาย ทั้งในด้านศาสนา ความเชื่อ อักษร ภาษา ประเพณี และการปกครอง จนกลายเป็นพื้นฐานวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชมาถึงปัจจุบันนี้

พุทธศตวรรษที่ ๑๗-๑๙ เป็นช่วงที่นครศรีธรรมราชมีความเจริญรุ่งเรือง สูงสุดภายใต้การปกครองของ**ราชวงศ์ศรีธรรมมาไตรราช** ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองน่าจะเนื่องมาจากการเป็นสถานีการค้าสำคัญของ คาบสมุทไทยเป็นจุดพักถ่ายซื้อสินค้าระหว่างตะวันออกกับตะวันตกที่ดีที่สุด ในเวลานั้น ประกอบกับบริเวณหาดทรายแก้วอันเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธองค์ ความศรัทธาและความเลื่อมใส ในบวรพุทธศาสนา จึงเป็นปัจจัยชักนำให้ผู้คนจากทุกสารทิศในภาคใต้ เข้ามาตั้งถิ่นฐานในนครศรีธรรมราชอย่างหนาแน่น

ในราว พ.ศ. ๑๗๐๐ เศษ **ราชวงศ์ศรีธรรมมาไตรราช** ก็สามารถจัดการปกครองหัวเมืองรายรอบได้สำเร็จถึง ๑๒ เมือง เรียกว่า **เมืองสิบสองนักษัตร** คือ

๑. เมืองสาขบุรี	ตราหนู
๒. เมืองปัตตานี	ตราวัว
๓. เมืองกลันตัน	ตราเสือ
๔. เมืองปาหัง	ตรากระทาย
๕. เมืองไทรบุรี	ตรางูใหญ่
๖. เมืองพัทลุง	ตรางูเล็ก
๗. เมืองตรัง	ตราม้า
๘. เมืองชุมพร	ตราแพะ

๙. เมืองบันทายสมอ (กระบี่)	ตราลิง
๑๐. เมืองสระอุเลา (สงขลา)	ตราไก่
๑๑. เมืองตะกั่วป่า ถลาง	ตราหมา
๑๒. เมืองกระบือ	ตราหมี

จากหลักฐานตำนานเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช ตลอดถึงวรรณกรรมเรื่องพระนิพนพานสูตรทุกสำนวน ต่างยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจน ถึงความรุ่งเรืองไพศาลของนครศรีธรรมราช ในยุคดังกล่าวและสามารถควบคุมหัวเมืองอื่น ๆ ได้ทั่วถึงคาบสมุทรมีแสนยานุภาพเกรียงไกรถึงขนาดกรีธาทัพไปตีลังกาถึงสองครั้ง

เหนือสิ่งอื่นใด ราชวงศ์ศรีธรรมมาโคกราช ได้สถาปนาพระพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ขึ้นอย่างมั่นคงในนครศรีธรรมราช มีการบูรณะพระเจดีย์เดิมให้เป็นที่ทรงระฆังคว่ำ อันเป็นศิลปะลังกา จนนครศรีธรรมราชกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เป็นเมืองแม่แห่งวัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไปยังหัวเมืองอื่น ๆ รวมทั้งสุโขทัยซึ่งในเวลานั้นเพิ่งเริ่มก่อตัวขึ้นเป็นราชอาณาจักรทางภาคเหนือตอนล่างใหม่ ๆ

ในช่วงแรกของการตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชอาณาจักร คือสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้แต่งตั้งอุปราช (พัฒน์) บุตรเขยของพระเจ้านครศรีธรรมราช (หนู) ขึ้นเป็น **“เจ้าพระยานครศรีธรรมราช”** เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) รับราชการมาจนถึงปลายรัชสมัยรัชกาลที่ ๒ จึงได้กราบพูลลาออกจากตำแหน่ง ด้วยเห็นว่าชราภาพมากแล้ว

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระบริรักษ์ภูเบศรผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมากระทำความดีความชอบในราชการ จนได้รับการแต่งตั้งเป็น **“เจ้าพระยานครศรีธรรมราช”** คนทั่วไปรู้จักในนาม **“เจ้าพระยานครน้อย”**

เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ตามหลักฐานทางราชการ กล่าวว่า เป็นบุตรเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) แต่คนทั่วไปทราบกันว่า เป็นโอรสพระเจ้ากรุงธนบุรี

เจ้าพระยานครศรีธรรมราชผู้ที่มีความสามารถ ได้ปราบปรามหัวเมืองมลายู ได้สงบราบคาบ เป็นนักการทูตที่สำคัญคนหนึ่ง โดยเฉพาะการเจรจากับอังกฤษใน สมัยรัชกาลที่ ๒-๓ ได้ทำให้เมืองนครศรีธรรมราชมีอิทธิพลต่อหัวเมืองมลายู เป็นที่ นำนับถือยำเกรงแก่บริษัทอังกฤษซึ่งกำลังแผ่อิทธิพลทางการค้าขายและทางการเมือง ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ยังเป็นผู้มีฝีมือในทางช่างหลายอย่าง เช่น ฝีมือในทางการต่อเรือจนได้รับสมญาว่าเป็น **“นาวิสถาปนิก”** และในสมัยรัชกาลที่ ๔ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ก็ได้ถวายพระแท่นถมตะทองและพระราชยานถมอีกด้วย

ภายหลังที่เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ถึงแก่อสัญกรรม เจ้าเมือง นครศรีธรรมราชคนถัดมา คือ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ผู้บุตร ไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เป็นเหตุให้หัวเมืองกระด้างกระเดื่อง พระบาทสมเด็จพระจุล จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแก้ไขจัดการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ โดยให้มีการ ปกครองเป็นมณฑลนครศรีธรรมราชจึงเป็นมณฑลหนึ่งของประเทศไทย โดยทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุขุมนัยวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. ๒๔๓๙

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลง การบริหารราชการแผ่นดินด้านการปกครองหัวเมืองอีกครั้งหนึ่งในรัชกาลนี้ โปรดฯ ให้มีการแต่งตั้งตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้ขึ้น เพื่อปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมด ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง สมเด็จพระเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวง ลพบุรีราเมศวร์ ดำรงตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้

จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงได้ **ยุบมณฑลนครศรีธรรมราชลงเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักรไทย** และดำรง ฐานะดังกล่าวเรื่อยมาจนปัจจุบัน

ด้วยเหตุที่นครศรีธรรมราชมีประวัติอันยาวนานมาก่อน**กรุงสุโขทัย** ซึ่งถือว่าเป็นราชธานีแรกของไทยมีความเจริญรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา และศาสนา พราหมณ์มาก่อน ศิลปวัฒนธรรม เช่น ประติมากรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม

ช่างฝีมือพื้นบ้าน การละเล่น และขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจึงมีมาก ซึ่งชาวเมืองยังยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน นครศรีธรรมราชจึงมีอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติบ้านเมืองมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

จังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ ห่างจากกรุงเทพมหานคร ๗๘๐ กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ ๙,๙๔๒,๕๐๒ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๖,๒๑๔,๐๖๔ ไร่ มีพื้นที่มากเป็นอันดับ ๒ ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ ๑๖ ของประเทศ หรือประมาณร้อยละ ๑.๙๘ ของพื้นที่ทั้งประเทศ ที่ตั้งของตัวจังหวัด ตั้งอยู่ประมาณละติจูด ๙ องศาเหนือ และลองติจูด ๑๐๐ องศาตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอ่าวบ้านดอน
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอ่าวไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทร ประมาณ ๒๒๕ กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวยาวของคาบสมุทร เป็นผลให้ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราชแบ่งได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๑. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง
๒. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก
๓. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

๑. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง

ได้แก่ บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดลงไปถึงตอนใต้สุด บริเวณพื้นที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลาง ได้แก่ อำเภอสิชล อำเภอนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอรัตนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูงที่สุดในจังหวัด คือ เขาหลวง ซึ่งสูงประมาณ ๑,๘๓๕ เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

นอกจากนี้เทือกเขาดังกล่าวยังเป็นเส้นแบ่งเขตอำเภอระหว่างอำเภอทุ่งสง อำเภอฉวางกับอำเภอชะอวด อำเภอรัตนพิบูลย์ อำเภอลานสกา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอพรหมคีรี อำเภอท่าศาลา และเป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัดนครศรีธรรมราชกับอำเภอบ้านนาสาร อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกด้วย

บริเวณเทือกเขาตอนกลาง มีเส้นทางคมนาคมผ่านจากบริเวณที่ราบชายฝั่งตะวันออกไปยังบริเวณที่ราบด้านตะวันตกได้ คือ ทางหลวงหมายเลข ๔๐๑ ซึ่งข้ามจากอำเภอสิชล อำเภอนอมสู่เขตอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และทางหลวงหมายเลข ๔๐๑๕ จากอำเภอลานสกา ไปสู่อำเภอฉวาง ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช และทางหลวงหมายเลข ๔๑ จากอำเภอรัตนพิบูลย์ ไปสู่อำเภอทุ่งสง

๒. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก

ได้แก่ บริเวณตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้เป็น ๒ ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชลงไปได้เป็นที่ราบที่มีความกว้างจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ ๙๕ กิโลเมตร มีแม่น้ำลำคลองที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสายนับเป็นที่ราบ ซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดลำน้ำสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง และมีคลองสายเล็ก ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกหลายสาย เช่น คลองปากพญา และคลองท้ายวัง เป็นต้น อีกบริเวณหนึ่ง คือ ตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือเป็นบริเวณฝั่งแคบ ๆ ไม่เกิน ๑๕ กิโลเมตร อำเภอที่อยู่ในเขตที่ราบด้านนี้คือ อำเภอขนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด

๓. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก

ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด จึงมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่บริเวณที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอถ้าพรธรา และอำเภอทุ่งสง ลำน้ำสำคัญ ได้แก่ ต้นน้ำของแม่น้ำตาปี ไหลผ่านอำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีลำน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำตรังอีกด้วย คือ น้ำตกโยง และคลองวังหีบ ซึ่งไหลผ่านอำเภอทุ่งสง ไปยังอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และออกทะเลอันดามันที่อำเภอกันตัง

การปกครอง

จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น ๒๑ อำเภอ ๒ กิ่งอำเภอ ๑๖๕ ตำบล ๑,๔๕๑ หมู่บ้าน แยกได้ดังนี้

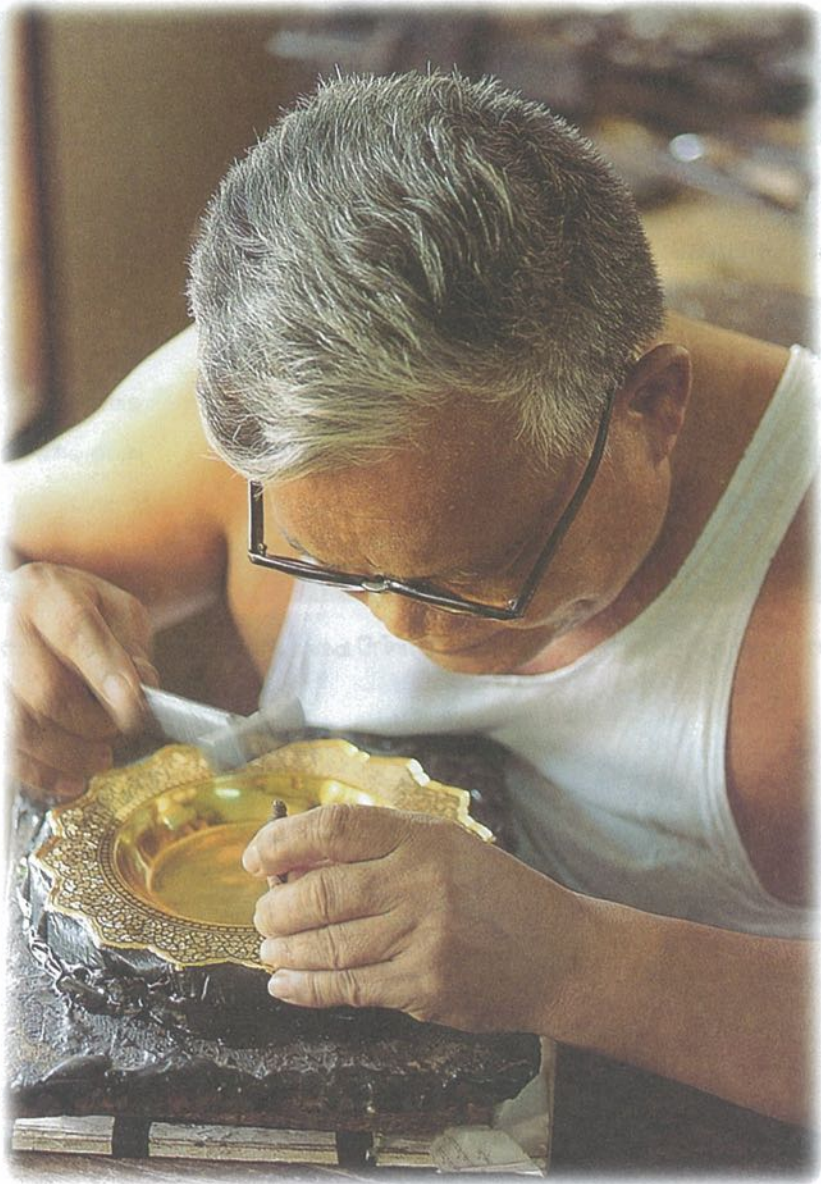
ข้อมูลเขตการปกครองและพื้นที่

ที่	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	เขตการปกครอง			พื้นที่ (ตร.กม.)
		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	
๑	เมืองนครศรีธรรมราช	๑๓	๑๑๑	๔	๕๙๑.๕๓๑
๒	เขียร์ใหญ่	๑๐	๙๗	๑	๒๒๗.๑๑๖
๓	ปากพ่อง	๑๗	๑๓๖	๑	๔๕๙.๙๑
๔	ชะอวด	๑๑	๘๑	๑	๘๓๓.๐๐๒
๕	ทุ่งสง	๑๒	๑๐๘	๑	๘๐๒.๙๗๗
๖	ท่าศาลา	๑๐	๑๐๖	๑	๓๖๓.๘๙๑
๗	ร่อนพิบูลย์	๖	๕๔	๓	๓๔๑.๒๒๖
๘	สิชล	๙	๑๐๑	๑	๗๐๓.๑๐๕
๙	ลานสกา	๕	๔๐	๑	๓๔๒.๙๐
๑๐	พิปูน	๕	๔๐	๑	๓๖๓
๑๑	หัวไทร	๑๑	๙๘	๑	๔๑๗.๗๗๓
๑๒	ทุ่งใหญ่	๗	๕๙	๑	๖๐๓.๒๘๗
๑๓	ฉวาง	๑๐	๘๒	๓	๕๖๘
๑๔	ขนอม	๓	๓๒	๑	๔๓๓.๙๒๖
๑๕	นาบอน	๓	๓๐	๑	๑๗๒.๕๗
๑๖	พรหมคีรี	๕	๓๘	๒	๓๒๑.๔๙๙

ที่	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	เขตการปกครอง			พื้นที่ (ตร.กม.)
		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	
๑๗	บางขัน	๔	๕๔	-	๕๗๕
๑๘	จุฬาภรณ์	๖	๒๔	-	๑๙๒.๕๐๕
๑๙	ถ้ำพรรณรา	๓	๒๙	-	๑๘๐
๒๐	พระพรหม	๔	๓๕	-	๑๘๗.๐๒๖
๒๑	เฉลิมพระเกียรติ	๔	๓๕	-	๑๒๒.๑๔๕
๒๒	กิ่งอำเภอนบพิตำ	๔	๓๐	-	๗๒๐.๑๕๖
๒๓	กิ่งอำเภอช้างกลาง	๓	๓๑	-	๒๓๖
รวม		๑๖๕	๑,๔๕๑	๒๔	-

ที่มา : บรรยายสรุป จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี ๒๕๔๔ สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช

การทำเครื่องถม เป็นงานที่ต้องใช้ฝีมืออย่างชั้นสูงทุกขั้นตอนตั้งแต่การตีแผ่นเงิน การแกะสลักลวดลาย การผสมและลงน้ำยาถม ล้วนต้องใช้ความประณีตบรรจง ทำให้เครื่องถมนครเป็นงานหัตถกรรมอันสูงค่า

หัตถกรรมเมืองขอนแก่น

ศิลปหัตถกรรมของเมืองนครศรีธรรมราช เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สั่งสม สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน สมัยกรุงธนบุรีต่อต้านรัตนโกสินทร์นั้น สถานภาพของเจ้านครสูงชันจนคล้ายกษัตริย์อีกครั้ง ทั้งในด้านการปกครองและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งถือตามแบบราชสำนัก เช่น มีคณะละครหญิง เป็นต้น ในด้านการช่างฝีมือ เจ้าพระยานคร (น้อย) ผู้มีความสามารถทั้งในด้านการปกครอง การทูต และ ศิลปะการช่าง ก็ได้สนับสนุนฟื้นฟูอย่างจริงจัง จนการทำเครื่องถมมีชื่อเสียงลือว่า ถมนครนั้นมีคุณภาพดีที่สุดในอกจากนี้ในครั้งที่ท่านไปปราบกบฏเมืองไทรบุรีใน พ.ศ. ๒๓๖๔ ก็ได้กวาดต้อนเอาไพร่พลมาตั้งถิ่นฐานในเมืองนครเป็นจำนวนมาก ที่เป็นชาวบ้านพื้นเมือง เจ้าพระยานครได้ให้ไปตั้งถิ่นฐานทำไร่ทำนาอยู่ตามอำเภอรอบนอก แต่พวกเชื้อสายผู้ดีที่มีความสามารถในเชิงช่างแขนงต่าง ๆ เช่น ช่างทอผ้า นั้น ท่านให้ตั้งบ้านเรือนทำกินอยู่ใกล้ตัวเมือง ในบริเวณตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง พวกช่างทอง ช่างเงิน ก็ให้อยู่บริเวณริมคลองทางฝั่งตะวันตกของสนามหน้าเมือง (คือบริเวณหลังสำนักงานการท่องเที่ยวในปัจจุบัน) ส่วนช่างทองเหลืองให้เฝ้าสวนมะพร้าวบริเวณหลังวัดพระมหาธาตุฯ คนเหล่านี้ได้เข้ามาประกอบอาชีพช่างฝีมือตามแขนงที่ตนถนัด ทั้งยังได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ศิลปะการช่างฝีมือแก่เมืองนคร นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ในระดับชาวบ้าน ชาวพื้นถิ่นเมืองนครเองก็มีงานช่างการฝีมือ ทำเครื่องใช้สอยด้วยวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในพื้นถิ่น แต่ก็มีศิลปหัตถกรรมในท้องถิ่นบางอย่างที่ เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังจะกล่าวถึงตามลำดับต่อไปนี้

เครื่องถมนคร

ในอดีต เครื่องถมนั้นถือว่าเป็นของสูงเหมาะจะเป็นเครื่องราชูปโภคของกษัตริย์หรืออย่างน้อยก็เป็นเครื่องยศของขุนนางชั้นสูง ทั้งยังใช้เป็นเครื่องราชบรรณาการสำหรับกษัตริย์ต่างประเทศด้วย ทั้งนี้เพราะเครื่องถมแต่ละชิ้นนั้นเป็นเงินแท้ ทำด้วยกรรมวิธีที่สลับซับซ้อน ต้องใช้ความละเอียดประณีตมาก

เท่าที่มีหลักฐาน ไทยเราใช้เครื่องถมเป็นเครื่องยศขุนนางมาตั้งแต่สมัยพระบรมไตรโลกนาถ ในสมัยพระนารายณ์มหาราชก็มีหลักฐานปรากฏว่ามีรับสั่งให้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชจัดหาช่างถมที่มีฝีมือเข้าไปทำเครื่องถม ณ กรุงศรีอยุธยา เพื่อส่งไปบรรณาการแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ และพระสันตะปาปาแห่งกรุงโรม แสดงว่าเครื่องถมนครนั้นมีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลางเป็นอย่างน้อย

เครื่องถมเมืองนครรุ่งเรืองขึ้นมาอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยานคร (น้อย) ได้นำพระเสลี่ยงหรือพระราชยานถม และพระแท่นถมสำหรับออกขุนนางขึ้นนมอมเกล้าฯ

ชุดเขียนหมากถมทองฝีมือช่างโบราณ สมบัติของตระกูล ณ นคร

ถวายในรัชสมัยสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยานคร (น้อยกลาง) ก็ได้นำเรือพระที่นั่งกราบถม กับพระเก้าอี้ถมซึ่งใช้เป็นพระที่นั่งภัทรบิฐขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวาย ครั้นมาถึงรัชสมัยของสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (หนูพร้อม) ทำพระแท่นพุดตานถมถวาย สำหรับตั้งในท้องพระโรงกลาง พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

เครื่องถมเมืองนครที่ทำด้วยเงินแท้นั้นมีอยู่ ๒ ชนิด คือ ถมดำและถมทอง ถมดำนั้นมีลวดลายเป็นสีเงินบนพื้นดำ ส่วนถมทองก็มีลวดลายเป็นสีทอง ซึ่งเกิดจากใช้ทองคำผสมกับปรอททาลงบนผิวเครื่องถมแล้วนำไปรมความร้อนให้ปรอทระเหยไปหมด ทองคำก็จะติดกับเนื้อเงินแน่นเป็นลวดลายตามต้องการ ไม่หลุดลอก ส่วนพื้นที่ถมลงไปก็ยังเป็นสีดำเหมือนเดิม

เครื่องถมของนครศรีธรรมราชนั้น เป็นเครื่องถมคุณภาพเยี่ยมโดยแท้ ช่างถมที่บ้านพานถม กรุงเทพฯ นั้นก็มีประวัติว่าอพยพมาจากนครศรีธรรมราชนั่นเอง อย่างไรก็ตาม น้ำยาถมที่ทำในกรุงเทพฯ ก็ยังไม่ดำสนิทและติดเรียบเป็นเงางาม

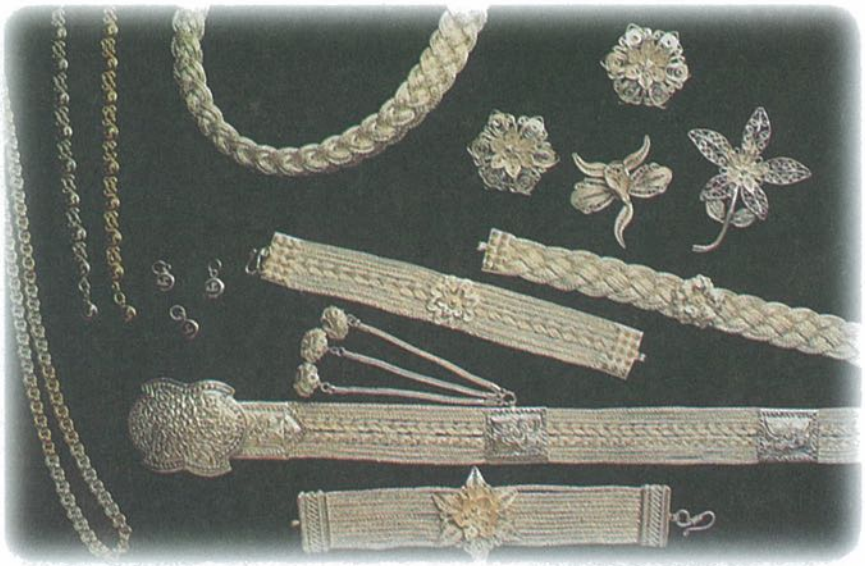
เครื่องถมที่มีการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมกับการใช้สอยในยุคปัจจุบัน

อย่างน้ำยาถมของเมืองนคร ทำให้พระยาเพชรปาดิในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องขอตำราทำน้ำยาถมจากช่างเมืองนครศรีธรรมราช มาใช้ปรับปรุงน้ำยาถมของกรุงเทพฯ

แม้ภายหลังเจ้าพระยานครฯ จะลตดอยอำนาจลง ศิลปะการทำเครื่องถม ก็มีได้เสื่อมสูญตาม เนื่องจากท่านเจ้าคุณรัตนรัชนีศรีธรรมราช (ม่วง) เจ้าคณะมณฑลในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ก่อตั้งโรงเรียนช่างถมขึ้น โรงเรียนดังกล่าวเป็นจุดกำเนิดของวิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช ซึ่งยังมีการสอนวิชาช่างถมสืบมาจนปัจจุบัน

เครื่องเงิน

เครื่องเงินเป็นศิลปหัตถกรรมฝีมือเลิศอีกชนิดหนึ่งของเมืองนครศรีธรรมราช มีทั้งสายสร้อยลายสีเส้า หรือหกเส้า ที่ถักด้วยลวดเงินเส้นบางเฉียบ สร้อยสามกษัตริย์ ทำด้วยทอง เงิน และนาก สร้อยประดับเม็ดนโมอันเป็นสัญลักษณ์ของ

เครื่องเงินฝีมือช่างชาวมุสลิม ร้านขายเครื่องเงินส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของสนามหน้าเมือง

เมืองนครศรีธรรมราชไปแล้วหรือแม้กระทั่งเครื่องอาภรณ์ประกอบชุดละครไทย เช่น ทับทรวง ปิ่นปักผม เข็มขัด และอื่น ๆ อีกมากมาย ล้วนแล้วแต่งามละเอียด ประณีตจนผู้พบเห็นต้องทึ่งในฝีมือช่างเมืองนคร

ช่างเงินเมืองนครศรีธรรมราชสืบเชื้อสายมาจากชาวไทรบุรีที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาเมื่อครั้งเจ้าพระยาหนคร (น้อย) และมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณหน้าเมืองนอกกำแพงเมืองเก่า ช่างในตระกูลเก่าแก่ท่านหนึ่งได้เล่าว่า เดิมทีเคยมีผู้คนที่อพยพเข้ามาเป็นช่างทอง และได้ทำเครื่องทองไปขายในตลาด พวกในวังเจ้าพระยาหนครซึ่งนำช่างมาอาบน้ำในบริเวณนั้นมาเห็นเข้า จึงไปบอกแก่เจ้าพระยาหนคร (น้อย) นับแต่นั้นมา ท่านจึงได้เรียกช่างจากที่นั่นไปทำเครื่องทองให้เสมอ ๆ

มาในระยะหลังนี้ ราคาทองสูงขึ้นมาก ไม่ค่อยมีผู้ว่าจ้างให้ทำ บรรดาช่างจึงหันมาผลิตเครื่องเงินแทน แต่ฝีมือและความละเอียดประณีตก็มิได้ยิ่งหย่อนไปกว่าเมื่อครั้งทำเครื่องทอง เครื่องเงินของเมืองนครศรีธรรมราชจึงมีชื่อเสียงแพร่หลายดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ผ้ายกนคร

ผ้ายกเมืองนครเป็นหัตถกรรมที่ขึ้นชื่อลือเลื่องอีกอย่างหนึ่งของเมืองนคร เป็นที่รู้จักกันดีทั้งทั่วภาคใต้และในกรุงเทพฯ ตั้งแต่แรกตั้งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา แม้ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนที่ขุนช้างแต่งตัวเพื่อไปเป็นเพื่อนเจ้าปาว คือ ขุนแผน ยังได้กล่าวถึงไว้ด้วยว่า

“คิดแล้วอาบน้ำหุงผ้า
ยกทองของพระยาละครให้
ห่มसानปักทองเยื้องย่องไป
ปาวไพรตามหลังสะพรั่งมา”

ผ้ายกทองลาวคล้ายวิจิตร สีมือช่างทอเมืองนคร ปัจจุบันแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช

ฝ่ายนครถือว่าเป็นของที่มีไว้เฉพาะเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ข้าราชการผู้ใหญ่ในวัง และคหบดีเท่านั้น ส่วนข้าราชการและราษฎรทั่วไปนิยมนุ่งผ้ายกลายธรรมดา

ยามแต่งกายเนื่องในโอกาสพิเศษ เช่น งานมงคลสมรส โขนจุก บวชนาค หรืองานบุญที่วัดนั้น ผู้หญิงมักนุ่งผ้ายกดอกหน้านางหรือผ้าเก็บนัต และผู้ชายนิยม นุ่งผ้าหางกระรอก ส่วนผ้าส้มมะรล (ผ้ายกขาวเชิงทอง) นั้น ข้าราชการเมืองใช้นุ่ง ในพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา

กล่าวกันว่า ขวานนครศรีธรรมราชรับวิธีการทอผ้ายกอันเลื่องชื่อนี้มาจากแขก เมืองไทรบุรีที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาในสมัยเจ้าพระยานคร (น้อย) ในครั้งนั้น เจ้าพระยานคร ได้ส่งเสริมให้เด็กสาวที่เป็นลูกหลานและบริวารมาทอผ้ายกกัน อย่างเป็นล่ำเป็นสันที่บริเวณบ้านท่าม้า ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งโรงละครชาตรีของเมือง นครศรีธรรมราช ลายผ้าที่ทอกันมีอยู่หลายแบบ อาทิ ลายราชวัตร แก้วกี้ (หรือผ้าตาสมุก) ยกริ้ว ยกร่อง ลายตา (ชายเงินชายทอง) ผ้าหางกระรอกเฉพาะผ้า เก็บนัตหรือผ้าดอกก็แบ่งออกได้เป็นหลายชนิด เช่น ลายดอกพิกุล ลายก้านแย่ง ลายดอกมะลิร่วง ลายดอกพิกุลแก้ว และลายอื่น ๆ อีกมากมาย

ในวังของเจ้าพระยานครนั้น คนในตระกูล ณ นคร ซึ่งควบคุมดูแลการทอผ้าอยู่ จะเป็นผู้ผูกลายแต่ผู้เดียวเนื่องจากกรรมวิธีการผูกลวดลายผ้ายกนั้นสลับซับซ้อนมาก และเป็นความลับที่ไม่ถ่ายทอดให้กันได้ง่าย ๆ ที่อื่นมีทำก็เพียงไม่กี่แห่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงบันทึกไว้ในหนังสือ ชีวิตฉัน เมื่อคราวเสด็จหัวเมืองปักษ์ใต้ พ.ศ. ๒๔๒๗ ว่า

“ผ้านุ่งผ้าห่ม ผ้ายกไหม ผ้ายกทอง ไม่มีขายในตลาด เป็นของทอเฉพาะ ผู้จะสั่งซื้อ และเป็นของทำในบ้านผู้ว่าราชการเมืองกรมการ ผู้หลักผู้ใหญ่ เป็นต้น”

เมื่อระบบเจ้าเมืองถูกยกเลิก เปลี่ยนการปกครองเป็นแบบมณฑล เจ้านาย ไม่สามารถเลี้ยงไพร่ไว้มากมายเหมือนเดิม การทอผ้าตามบ้านจึงเล็กรากันไป หลายคนหันไปประกอบอาชีพอื่น เพราะงานทอผ้ายกเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก รายได้ไม่คุ้มค่าเหนื่อย มีที่สืบทอดมาบ้างก็ไปตั้งรกรากใหม่ที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ซึ่งได้กลายมาเป็นแหล่งทอผ้ายกอันมีชื่อเสียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนที่นครศรีธรรมราชนั้น คุณวิเชียร ศรีวัชรินทร์ ได้จดจำแบบอย่างมาตั้ง โรงทอผ้าขึ้นในบริเวณบ้าน แต่ในที่สุดต้องเลิกไป เพราะขาดทั้งช่างที่ชำนาญและ วัสดุที่มีคุณภาพ

อย่างไรก็ตาม ศิลปะการทอผ้ายกของเมืองนครก็ยังไม่สูญสิ้นไปเสียทีเดียว เพราะผู้คนแถบตำบลนาสาร และตำบลช้างซ้าย ที่เคยมารับจ้างทอผ้าที่บ้านของคุณวิเชียร ก็ได้นำวิชาการทอผ้ายกไปเผยแพร่ในหมู่บ้านของตน เกิดเป็นกลุ่มทอผ้า สืบเนื่องมาจนปัจจุบัน บางส่วนก็ไปเป็นครูสอนทอผ้าในโครงการส่งเสริมศิลปอาชีพ จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส ส่วนบุตรสาวของคุณวิเชียรเองนั้นก็ได้ไปเป็นครูสอน ทอผ้าให้แก่ักโทษหญิงที่เรือนจำกลางนครศรีธรรมราช ศิลปะการทอผ้ายก ของเมืองนครจึงได้มีสืบทอดมาจนปัจจุบัน

ย่านลิภา

งานจักสานย่านลิภาเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวนครที่มีมาแต่ดั้งเดิม เครื่องใช้ของชาวพื้นเมืองที่ทำด้วยย่านลิภามาแต่โบราณนั้น มีอาทิ กระเชอ กุบหมาก กล่องยาเส้น พาน เขียนหมาก ป่านชา กล่อง ชันใส่ดอกไม้ธูปเทียนเวลา ไปวัด กรงนก เป็นต้น

ย่านลิภาเป็นเฟินเถาชนิดหนึ่ง มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Lygodium flexuosum* อยู่ในวงศ์ Schizaceae ชอบขึ้นในดินทรายบริเวณที่ลุ่มที่มีความชื้นสูง ใบมีลักษณะ เล็กยาว ปลายมีแฉกคล้ายตีนจิ้งจก ในภาษามลายูจึงเรียกว่า “ลิบู” (แปลว่าตีนจิ้งจก) คำว่า “ลิภา” คงจะเพี้ยนมาจากลิบูนั่นเอง

เถาของย่านลิภาเมื่อนำมาลอกออกจะได้เปลือกเป็นเส้นบาง ๆ แต่เหนียว เวลาสานภาชนะจะต้องใช้หวายพันเป็นเส้นตั้งโครงภายใน แล้วจึงใช้เส้นลิภาถัก พันกับหวายขึ้นมาเป็นรูปทรงตามต้องการ หากผูกปลายโดยใช้ด้านนอกที่มี สีน้ำตาลเข้มสานสลับกับด้านในที่มีสีอ่อนกว่า ก็จะเป็นลายที่มีสีแตกต่าง ทว่ากลมกลืนกันอย่างสวยงาม

เครื่องจักสานย่านลิเภา ที่ได้รับการ
ฟื้นฟูจนกลายเป็นสินค้าหัตถกรรม
ที่เข็ดหน้าชูตาอย่างหนึ่งของ
นครศรีธรรมราช

เครื่องจักสานย่านลิเภา นั้น เป็นงานฝีมือที่ละเอียดประณีตจนเป็นที่นิยม
ในสำนักของเจ้าพระยานคร กล่าวกันว่า เจ้าเมืองนครได้เคยนำมาถวายเจ้านายใน
กรุงเทพฯ แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก จนกระทั่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุล-
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าพระยาযายมราช (ปั้น สุขุม) ครั้งที่ดำรงตำแหน่งพระยาสุขุม
ณัฏวิวัต สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครศรีธรรมราช ได้ฟื้นฟูส่งเสริมงานจักสานย่าน
ลิเภาเริ่มเป็นที่รู้จักในหมู่ชนชั้นสูงในกรุงเทพฯ

ต่อมาได้มีการฟื้นฟูครั้งสำคัญอีก ๒ ครั้ง คือในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม
มีการจัดประกวดการสานหมวกย่านลิเภา และใน พ.ศ. ๒๕๑๓ ที่สมเด็จพระนาง-
เจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริให้ครูสอนการสานย่านลิเภามาร่วม
สอนในโครงการศิลปาชีพ นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนารูปแบบทำเป็นกระเป๋า
ถือเลี่ยมทอง หรือประกอบถมเงินถมทอง จนกลายเป็นสินค้าหัตถกรรมที่เข็ดหน้า
ชูตาอย่างหนึ่งของชาวนครศรีธรรมราช

ผลิตภัณฑ์จากกระจูด

ชาวใต้ที่อาศัยอยู่แถบชายฝั่งตะวันออกรู้จักนำกระจูด ซึ่งเป็นพืชจำพวกกก มาสานทำเสื่อและกระสอบใช้กันในครัวเรือนมานานแล้ว เสื่อกระจูดเป็นของสำคัญ ที่เดียวในเวลาไปชมมหรสพตามงานวัด แต่หากไม่ได้หอบหิ้วไปเอง ก็มีผู้นำไปขาย อย่างดาษดิน เมื่อแห้งหรือละครเล็กแล้วก็สามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านได้อีกนาน เพราะมีความแข็งแรงคงทน

กระจูดเป็นพืชล้มลุก มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Lepironia articulata* อยู่ในวงศ์ Cyperaceae ลักษณะลำต้นกลมสีเขียวอ่อน ขนาดตั้งแต่เท่ากำม้นไม้ขีดไฟ ไปจนถึงเท่าแท่งดินสอดำ สูงประมาณ ๑-๒ เมตร ออกดอกเป็นกระจุกแน่นคล้าย ดอกกระเทียมที่ข้างลำต้นใกล้ยอดกระจุกหนึ่ง แต่มีช่อดอกปลายลำต้นอีกหนึ่งช่อ ซึ่งมีใบเล็กประกอบช่อด้วย กระจูดชอบขึ้นในพื้นที่น้ำขังซึ่งเรียกกันว่าไพร่หรือพรุ แหล่งสานกระจูดสำคัญอยู่ที่หมู่บ้านทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง หมู่บ้านปอกรัง จังหวัด สุราษฎร์ธานี หมู่บ้านสะกอม จังหวัดสงขลา หมู่บ้านทอน จังหวัดนราธิวาส สำหรับ หมู่บ้านควนยาว ตำบลเคื่อง อำเภอยะหวัด จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น เป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ และเป็นพื้นที่ที่มีกระจูดขึ้นตามธรรมชาติมาก เคยเป็นแหล่งวัสดุของ หมู่บ้านทะเลน้อยมาก่อน

ก่อนที่จะนำกระจูดไปสานเสื่อหรือทำผลิตภัณฑ์ใด ๆ นั้น จะต้องนำไป ผึ่งแดดให้แห้งสนิทแล้วจึงทุบให้แบนด้วยสากตำข้าว หรือบดด้วยล้อขนาดใหญ่

การสานเสื่อกระจูดเป็นรายได้เสริมที่สำคัญของแม่บ้านหมู่บ้านควนยาว

หากต้องการให้มีสีสันก็ต้องนำไปย้อมสีก่อนนำมาสาน ปัจจุบันผลิตภัณฑ์กระจูดมีหลายรูปแบบ เช่น กระเป่าถือ เสื้อพับ หมอน ที่บรรจุกระดาษเช็ดมือ กล่องเครื่องประดับ ตลอดจนแผ่นรองจาน ส่วนทางด้านลวดลายก็พัฒนาขึ้นอีกมากแบบ เช่น ลายพิมพ์ทอง ลายลูกแก้ว เป็นต้น แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ผลิตภัณฑ์กระจูดกลับไม่ได้รับการส่งเสริมจากทางราชการเท่าที่ควร แม้จะเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญแห่งหนึ่ง ทว่าผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตได้มักส่งไปขายต่างถิ่น กระจูดของเมืองนครจึงไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายนัก

หมาดักน้ำ

เมื่อได้ยินชื่อ “หมาดักน้ำ” หลายท่านคงจะแปลกใจว่าหมาอะไรถึงได้ใช้ดักน้ำได้ อันที่จริงคำว่า “หมา” นั้นในภาษาถิ่นภาคใต้หมายถึงภาชนะที่ใช้ดักน้ำทำจากวัสดุหลากหลายชนิด เช่น ใบจาก กาบหมาก หรือกาบของต้นหลาวโอน โดยนำมาสอดสานกันเข้าเป็นรูปทรง และเย็บตรึงด้วยหวายหรือค้ำให้แข็งแรงอีกชั้นหนึ่ง ถังน้ำสังกะสีหรือถังพลาสติกที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันนั้นชาวบ้านก็ยังเรียกกันว่า “หมาถัง”

“หมาดักน้ำ
ทำจากวัสดุธรรมชาติ
ทว่ามีแข็งแรง
และทนทาน

หมาด้อหมาก หรือ **ด้อหมาก** ทำจากกาบหมากที่หุ้มทะเลลูกหมากหรือหุ้มดอกที่คอกหมาก ด้วยเหตุที่กาบหมากมีขนาดใหญ่และหนา หมาดักน้ำจึงทนทานและใช้ได้นานถึงราว ๑-๒ ปี หมาด้อหมากมีใช้กันในท้องถิ่นที่ปลูกต้นหมากกันมาก เช่น ในอำเภอรัตนพิบูลย์และอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

หมาด้อหลาวโอน ใช้กาบต้นหลาวโอนเป็นวัสดุ ต้นหลาวโอนนี้หายากมีอยู่แต่ในบางท้องที่ เช่น แถบอำเภอยะรังหรือที่นั่น ต้นหลาวโอนมีลักษณะคล้ายต้นหมาก แต่ลำต้นใหญ่กว่าและมีหนามแม้แต่กาบที่หุ้มดอกและลูกก็มีหนามเวลานำมาทำหมาดักน้ำต้องเอาเม็ดเกลวออกให้หมด กาบต้นหลาวโอนมีขนาดใหญ่และหนา ทนทานแข็งแรงกว่ากาบหมาก ดังนั้นหมาด้อหลาวโอนจึงใช้ได้ทนทานนานถึง ๒-๓ ปี และหากเก็บรักษาอย่างดีก็อาจจะใช้ได้นานกว่านั้น

ส่วนหมากจาก ทำด้วยใบจาก มีใช้กันมากในท้องที่อำเภอปากพ่อง เชียงใหญ่ และหัวไทร เพราะท้องที่เหล่านี้อยู่ใกล้ทะเลมีดินจากชั้นอยู่มากตามริมคลอง ริมแม่น้ำโดยเฉพาะในบริเวณปากน้ำ

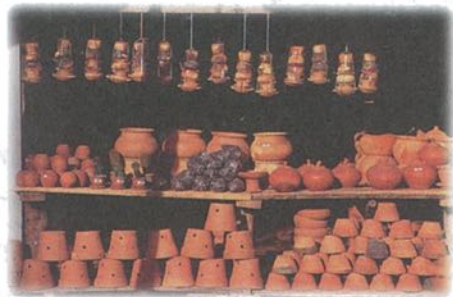
หมากตักน้ำ เป็นตัวอย่างของการนำเอาวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมา ประดิษฐ์เป็นของใช้ได้อย่างเหมาะสม

เครื่องปั้นดินเผา

การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นหัตถกรรมที่อยู่คู่กับชุมชนใน นครศรีธรรมราชเป็นเวลากหลายร้อย ปีมาแล้ว แหล่งสำคัญที่มีการผลิต มาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันนี้ คือที่บ้านปากพะยิงในอำเภอท่าศาลา อยู่ห่างจากชุมชนโบราณ วัดโมคลาน เพียงไม่กี่ร้อยเมตรที่เชื่อกันว่า

บริเวณนี้เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผามาแต่โบราณก็เพราะได้มีผู้ค้นพบเศษ ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งทับถมอยู่ภายใต้เนินดินเป็นจำนวนมาก อาจารย์ปรีชา นุ่นสุข นักโบราณคดีภาคใต้ มีความเห็นว่า ลวดลายที่ประทับบนภาชนะเหล่านี้ มีอยู่หลายลายที่คล้ายคลึงกับลายภาชนะดินเผาแบบทวารวดีที่ขุดพบบริเวณบ้าน คุเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ลองมาคิดดูเล่น ๆ หากแหล่งที่ปากพะยิงนี้ผลิต เครื่องปั้นดินเผาพร้อมสมัยกับแหล่งที่บ้านคุเมืองก็น่าจะมีอายุไม่น้อยกว่าพันปีทีเดียว

ในปัจจุบัน ณ ปากพะยิงยังคงมีผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผาด้วยวิธีดั้งเดิมอยู่ หลายครัวเรือน คือยังใช้แบบหมุนที่เรียกว่า “มอญ” ขึ้นรูป และตกแต่งรูปทรง โดยใช้หินดุซึ่งในชุมชนนี้เรียกกันว่า “ลูกเถอ” ทั้งเวลาเผาก็ยังคงใช้เตาเผาหลุม (Pit หรือ Cave Kiln) ซึ่งเป็นเตาเผาดั้งเดิมแบบหนึ่งของโลก ภาชนะที่ปั้น ส่วนใหญ่เป็น พวกหม้อดิน โอ่ง อ่าง กระถาง และเนียง (ไห) เป็นต้น

เครื่องปั้นดินเผาลากรูปแบบ บริเวณทางแยกบ้านปากพะยิง

นอกจากที่แหล่งนี้แล้ว ยังมีผู้ขายขยายออกมาตั้งเตาเผาเรียงรายอยู่ริมถนนสาย ๕๐๑ บริเวณใกล้ทางแยกเข้าบ้านปากพะยิงอีกหลายเตาด้วยกัน แต่ใช้เตาเผาก่อด้วยอิฐ ทั้งได้ประยุกต์รูปแบบเครื่องปั้นเป็นเครื่องตกแต่งบ้านตามสมัยนิยม แหล่งเครื่องปั้นดินเผาที่ยังคงผลิตกันมากอีกแห่งหนึ่งก็คือ ที่บ้านนอกไร่ ซึ่งอยู่นอกตัวเมืองไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือไม่ไกลนัก เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาส่งเข้ามาขายในตัวเมือง

การแกะหนังตะลุง

หนังตะลุงคือศิลปะการเล่นเงาที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวปักษ์ใต้มาช้านาน อุกรณ์สำคัญของการเล่นหนังตะลุงได้แก่ ตัวหนังซึ่งทำจากหนังวัวนำมาตัดหรือแกะเป็นรูปตัวแสดง ตัวหนังตะลุงที่ทำกันอยู่ทั่วไปนั้นใช้หนัง ๒ ชนิด คือ หนังธรรมดาและหนังแก้ว

ตัวพระ ตัวนาง ฤๅษี และตัวตลกยอดนิยม
แกะจากกระดาษแข็งทาสีสวยสด
สนนราคาไม่แพงวางขายในวัด

หนังธรรมดา คือ หนังวัวหนังควายที่ยังไม่ผ่านการฟอก แต่ได้นำมาขูดด้วยกะลามะพร้าวเพื่อเอาเนื้อ ฟังผิด และสิ่งสกปรกออกจนเกลี้ยงแล้วจึงนำไปแช่น้ำส้มสายชูอ่อน ๆ เพื่อล้างให้สะอาด ผึ่งไว้จนแห้งสนิทแล้วจึงลงมือแกะเป็นตัวหนัง

หนังแก้ว คือ หนังที่ผ่านการฟอกแล้วอาจเป็นหนังของวัวตัวเมียหรือหนังลูกวัวซึ่งบางกว่าหนังวัวตัวผู้และหนังควาย ถ้ามีแต่หนังหนาก็ต้องใช้เครื่องแลจนเป็นแผ่นบางใสคล้ายแผ่นพลาสติกเสียก่อนหนังชนิดนี้นิยมใช้ทำเป็นตัวหนังกันมาก เพราะระบายสีได้สวยงามกว่าหนังธรรมดา

ปัจจุบันในนครศรีธรรมราช ช่างแกะหนังที่มีฝีมือนั้นมีอยู่ ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกแกะตัวหนังเพื่อแสดงหนังตะลุงซึ่งยังมีแสดงอยู่ ส่วนอีกกลุ่มนั้นแกะรูปหนังเพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึก สนนราคาขึ้นอยู่กับความละเอียดประณีตของงาน มีตั้งแต่ตัวละไม่กี่สิบบาท ไปจนถึงเป็นตัวละร้อยละพันหรือกว่านั้น

หมักรับที่บรรดาครุฑาญาติโยมบรรจงจัดถวายพระสงฆ์ เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับในวันสารทเดือนสิบ

งานบุญประเพณีที่สำคัญในรอบปี

ฉัตรเดือนสิบเมืองคอน

“ทำบุญเหอ ยกหมรับดับเถาด พองลาหมมแห่ง ไปร้องไปฮา	ทำบุญวันสารท ไปร้องไปฮา ตุ๊กแดงตุ๊กตา สาเดเวทนาเปรต...เหอ”
---	---

งานบุญสารทเดือนสิบตรงกับวันแรม ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ (ประมาณปลายเดือนกันยายนถึงต้นเดือนตุลาคม) เป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่สำหรับชาวเมืองนครศรีธรรมราช

ประเพณีสารทเดือนสิบเกิดจากคติความเชื่อว่าในบรรดาญาติพี่น้องที่ได้ล่วงลับไปแล้วนั้น ผู้ที่มีบาปมีกรรมต้องไปทนทุกข์ทรมานเป็นเปรตอยู่ในอบายภูมิ พญายมบาลผู้ทำหน้าที่ลงทัณฑ์ในยมโลกจะได้ปลดปล่อยเปรตเหล่านี้ให้มาเยือนโลก เยี่ยมลูกหลาน พร้อมทั้งรับส่วนกุศลที่ลูกหลานอุทิศให้เพียงปีละครั้ง คือในวัน บุญสารทเดือนสิบ แรม ๑๔ ค่ำ และ ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ เมื่อถึงวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ก็ต้องกลับไปรับโทษทัณฑ์ตามเดิม บรรดาผีเปรตเหล่านี้ ถ้าไม่มีใครทำบุญให้ ตอนเดินทางกลับก็จะเก็บใบไม้ใส่พกกกลับไป แล้วไปรยใบไม้ขึ้นไปพาลง สาปแช่ง บุตรหลานและคนในตระกูลที่ละเลยเพิกเฉยไปพาลง

พิธีเริ่มตั้งแต่วันแรม ๑๓ ค่ำ เดือน ๑๐ วันนีถือเป็นวันจ่าย บรรดาพ่อค้า แม่ขายจะนำสินค้าของตนมาจำหน่าย ทั้งของสดของแห้ง พืชผักผลไม้ และที่สำคัญกว่าอื่นคือตุ๊กตาซึ่งนิยมนำไปใส่ในหมรับหรือสำหรับ ตลาดที่บรรดาพ่อค้าแม่ขาย นิยมไปจำหน่ายสินค้า มีอาทิ ตลาดท่าม้า ตลาดท่าช้าง ตลาดคลองท่า วัดใหญ่ และวัดเสาชงทอง

วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๑๐ คือวันยกหมรับ ชาวนครศรีธรรมราชจะจัดสำรับด้วยอาหารประเภทต่าง ๆ ที่ขาดไม่ได้คือ ขนม ๕ อย่าง ได้แก่ ขนมพอง คือหมายจะให้เป็นแพพอง ล่องลอยพาบุรพชนล่วงข้ามห้วงมหรธณพ กล่าวคือ สังสารวัฏขนมลาให้เป็นแพรพรรณเครื่องนุ่งห่ม ขนมกงหรือบางครั้งก็ใช้ขนมไข่ปลาให้เป็นเครื่องประดับ ขนมบ้า ก็ให้บุรพชนใช้เป็นลูกสะบ้าสำหรับเล่นรับสงกรานต์ และสุดท้ายขนมติ๋มก็ให้ไว้เพื่อเป็นเงินเบี้ยสำหรับใช้สอย ที่ยอดสำรับนั้นมีน้ำบรรจุไว้ในภาชนะขนาดย่อมด้วย อาหารอื่นนอกเหนือไปจากนี้จะมีในสำรับหรือไม่ก็ได้ แต่ที่นิยมว่าควรจะมีก็ได้แก่ อาหารแห้ง เช่น ข้าวสาร ปลาเค็ม เนื้อเค็มหอม กระเทียม พริก เกลือ น้ำตาล ตะไคร้ ข่า และพืชผลต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด กล้วย มะพร้าว เผือก มัน เป็นต้น รวมไปถึงยาสามัญประจำบ้านด้วย จะเห็นได้ว่าที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นอาหารที่เก็บไว้ได้นาน ทั้งนี้เพื่อเป็นเสบียงระหว่างที่พระจำพรรษาและที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การจัดสำรับนั้นนอกจากจะมีสิ่งของครบแล้ว

ขนมประจำหมู่บ้านสารทเดือนสิบ ประกอบด้วย ขนมพอง ขนมลา ขนมกง ขนมบ้า ขนมดีซำ

รูปแบบการตกแต่งสำหรับก็เป็นเรื่องที่คนเมืองนครไม่มองข้าม ต่างคนจะต่างจัดสำหรับเป็นรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ถนัดและเห็นงาม แต่ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามสำหรับหรือหมรับต้องมียอดสูงแหลมขึ้นไปเสมอ

การถวายหมรับแต่พระสงฆ์นั้น ใช้วิธีจับสลากหรือที่เรียกว่า “สลากภัต” นั้นเอง เมื่อพระภิกษุจับสลากอาหารได้แล้ว ก็จะมอบต่อให้ลูกศิษย์เก็บไว้ แล้วค่อยนำมาประเคนเป็นม้อ ๆ ต่อไป เนื่องจากพระภิกษุนั้นจะสะสมอาหารไว้เองไม่ได้

เมื่อถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ ก็จะมีพิธียกหมรับรับตายาย คือนำอาหารไปวางไว้ตามใต้ต้นไม้หรือริมกำแพงวัดสำหรับผีไม่มีญาติ เมื่อพระสวดบังสุกุลอุทิศส่วนกุศลเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ รวมทั้งผู้ใหญ่ที่เฝ้ารอก็จะกรูเข้าไปแย่งชิงอาหารในหมรับหรือสำหรับที่ชาวบ้านนำมาวางไว้ ด้วยเชื่อว่าอาหารเหล่านี้กินแล้วได้กุศลแรง พิธีนี้เรียกว่าพิธี “ชิงเปรต”

ทว่าปัจจุบันเห็นกันว่าการแย่งชิงสิ่งของอย่างชิงเปรตดูไม่งาม และบางครั้งเด็กก็เสียเปรียบเพราะแย่งสิ่งของได้ไม่ทันเพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และได้รับสิ่งของกันอย่างทั่วถึง จึงเปลี่ยนเป็นให้ตั้งแถวเพื่อรอรับสิ่งของอย่างมีระเบียบแทน

ที่มา : ข้อมูล/ภาพ หนังสือ “นครศรีธรรมราช” สำนักพิมพ์สารคดี ปี ๒๕๓๗

ประเพณีลากพระชาวเมืองนคร

การลากพระ ชักพระ หรือแห่พระ เป็นประเพณีนิยมที่เราได้รับมาจากพราหมณ์ ซึ่งมักจะนำพระรูปพระอิศวรหรือพระนารายณ์ ออกมาแห่แห่นในวันสำคัญต่าง ๆ ชาวพุทธรับรูปแบบการแห่เข้ามาใช้ แต่ปรับให้เข้ากับตำนานทางพุทธศาสนา โดยยกเหตุขึ้นอ้างว่า เมื่อครั้งที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จแสดงธรรมเทศนาโปรดพุทธมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์หรือดุสิตเทพพิภพนั้น ได้เสด็จกลับมายังมนุษย์โลกทางบันไดแก้ว ถึงที่ประตูเมืองสังกัสสะในตอนเช้าตรู่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ตรงกับวันออกพรรษา พุทธบริษัทต่างยินดี จึงอัญเชิญพระพุทธร่องค์ขึ้นประทับบนบุษบกที่ได้จัดเตรียมไว้ แล้วแห่แห่นกลับไปยังที่ประทับ

ในเมืองนครเมื่อใกล้วันออกพรรษา จะมีการตีเกราะเคาะตะโพน เรียกว่าการ “คุมพระ” เพื่อเตือนให้รู้ว่าใกล้จะถึงวันออกพรรษาแล้ว เท่ากับบอกไปด้วยในตัวว่า วัดนั้นจะมีการลากพระ ซึ่งชาวบ้านบางแห่งเรียกว่าการทำเรือพระและนมพระบ้างก็มี

งานประเพณีลากพระจะเริ่มขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ นอกจากจะมีการทำบุญตักบาตรกันที่วัดแล้ว พิธีสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การสงฆ์น้ำพระที่จะชักลากในวันรุ่งขึ้น ถึงยามกลางคืนก็จะมิงงานเฉลิมฉลองด้วยมหรสพมากมายและมีการเทศนาธรรมตอนพระพุทธร่องค์เสด็จกลับจากดาวดึงส์

ในวันรุ่งขึ้น คือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ มีการ “ตักบาตรหน้าล้อ” ตามที่ชาวบ้านเมืองนครเรียกขาน ในวันนี้นักบวชจะนำอาหารใส่ลงในบาตรที่เรียงกันไว้บนเรือพระบริเวณด้านหน้าพระลาก การตักบาตรหน้าล้อนี้นิยมตักบาตรด้วย “ห่อต้ม” ซึ่งเป็นข้าวเหนียวผัดกับกะทิ ห่อเป็นรูปสามเหลี่ยมด้วยใบพ้อ (ใบกระพ้อ) ที่สอดมัดกันเองโดยไม่ต้องใช้ตอกหรือเชือก และ “ห่อมัด” ซึ่งคล้ายกับห่อต้มต่างกันไปแต่ห่อด้วยใบจากหรือใบมะพร้าวอ่อนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวประมาณ ๔-๕ นิ้ว แล้วใช้เชือกมัดเป็นเปลาะ ๆ ก่อนนำไปต้ม

เมื่อตักบาตรเรียบร้อยแล้ว ก็จะอัญเชิญพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบกแล้วแห่แหนไปตามถนนหนทางในกรณีลากพระทางน้ำก็จะอัญเชิญขึ้นประดิษฐานในเรือพระ ด้านหลังของพระพุทธรูปที่ใช้แห่ เป็นธรรมมาสน์ที่พระภิกษุนั่ง ในบริเวณใกล้ ๆ กันก็เป็นที่นั่งของศิลปินพื้นบ้านและใช้สำหรับวางเครื่องดนตรี อันมีทับ ตะโพน กลองเพลใบใหญ่ ๑-๒ ใบ หรืออาจจะมีย่างอื่นอีกก็ได้

ประเพณีการให้ทานไฟ

ประเพณีการให้ทานไฟแม้จะเคยถือปฏิบัติกันในหลายจังหวัด แต่ปัจจุบันก็เหลืออยู่เพียงที่นครศรีธรรมราชแห่งเดียวเท่านั้น นับเป็นประเพณีที่น่าสนใจและนำศึกษาอีกประเพณีหนึ่ง

ประเพณีการให้ทานไฟมักถือปฏิบัติกันในเดือนอ้ายตอนเช้า เพราะเป็นระยะที่อากาศหนาวเย็น โดยที่เชื่อว่าการให้ไฟเป็นการถวายเป็นความอบอุ่นแด่พระภิกษุสงฆ์ ทำให้เกิดความสุขสบายทั้งผู้ให้และผู้รับประเพณีนี้สันนิษฐานว่าเราคงได้รับมาจากอินเดีย ใน “ขุททกนิกายชาดก” นั้น มีกล่าวถึงเศรษฐีนามว่า โกลิยะผู้สมบรูณ์ด้วยโภคทรัพย์ ทว่าตระหนี่ถี่เหนียว กระทั่งแม้จะอยากกินขนมเบื้องเหลือเกินก็ยังไม่ยอมเสียเงินซื้อหา ได้แต่เป็นทุกข์ด้วยความอยาก จนภรรยารู้เหตุจึงขំอาสาที่จะทำขนมเบื้องให้สามีเศรษฐีรับประทาน ชั้นแรกเศรษฐีโกลิยะไม่ยอมเพราะกลัวเปลือง ต่อเมื่อภรรยายืนยันว่า นางจะไม่กินขนมเบื้องเองและจะปรุงขนมเบื้องในที่ลับตาคน เศรษฐีโกลิยะจึงตอบตกลง

ครั้งกระนั้น พระพุทธองค์ประทับอยู่ ณ เขตวันมหาวิหาร ได้ทรงล่วงรู้ด้วยญาณถึงความตระหนี่ถี่เหนียวของเศรษฐีโกลิยะ จึงรับสั่งให้พระโมคคัลลาน์ไปแก่นิสสัยเศรษฐีโดยไปยืนสำรวมอยู่ต่อหน้าสองสามีภรรยา ขณะที่กำลังทำขนมเบื้องเศรษฐีและภรรยาคิดว่าพระโมคคัลลาน์มาขอทานขนมเบื้องจึงแสดงอาการรังเกียจขับไล่ผลักไส พระโมคคัลลาน์จึงได้แสดงธรรมว่าด้วยประโยชน์ของการเป็นผู้ให้ จนเศรษฐีและภรรยาเกิดเลื่อมใสในธรรมที่สดับ เปลี่ยนนิสสัยจากผู้ไม่เคยให้เป็นผู้ให้ ถึงแก่อนิมนต์พระโมคคัลลาน์ไปฉันอาหารที่บ้านของตน แต่พระโมคคัลลาน์

ไม่รับและแนะนำว่าให้ถวายแต่พระพุทธรองค์และพระสาวกอีก ๕๐๐ รูปแทน
ท้ายที่สุดพระพุทธรองค์ได้ทรงสั่งสอนเศรษฐีและภรรยาจนบรรลุนิพพานขึ้นเสด้าบ้าน

ปัจจุบัน วิธีให้ทานไฟดั่งที่ชาวนครศรีธรรมราชถือปฏิบัติกันก็คือ พุทธศาสนิกชน
พร้อมใจกันไปวัด ช่วยกันก่อกองไฟแล้วนิมนต์พระมาผิงไฟเพื่อให้ความอบอุ่น
กองไฟนั้นก่อมากบ้างน้อยบ้างตามจำนวนพระสงฆ์ที่นิมนต์มาผิงไฟ นอกจาก
จะก่อกองไฟแล้ว ชาวบ้านยังเตรียมขนมมณเฑียรมาจากบ้านเพื่อถวายพระฉันระหว่าง
ผิงไฟ เช่น ขนมเบื้อง ขนมครก ขนมกรอก ขนมจู้จุน กล้วยแขก ข้าวเหนียวหวาน
ขนมกรูป ข้าวเกรียบปากหม้อ เป็นต้น

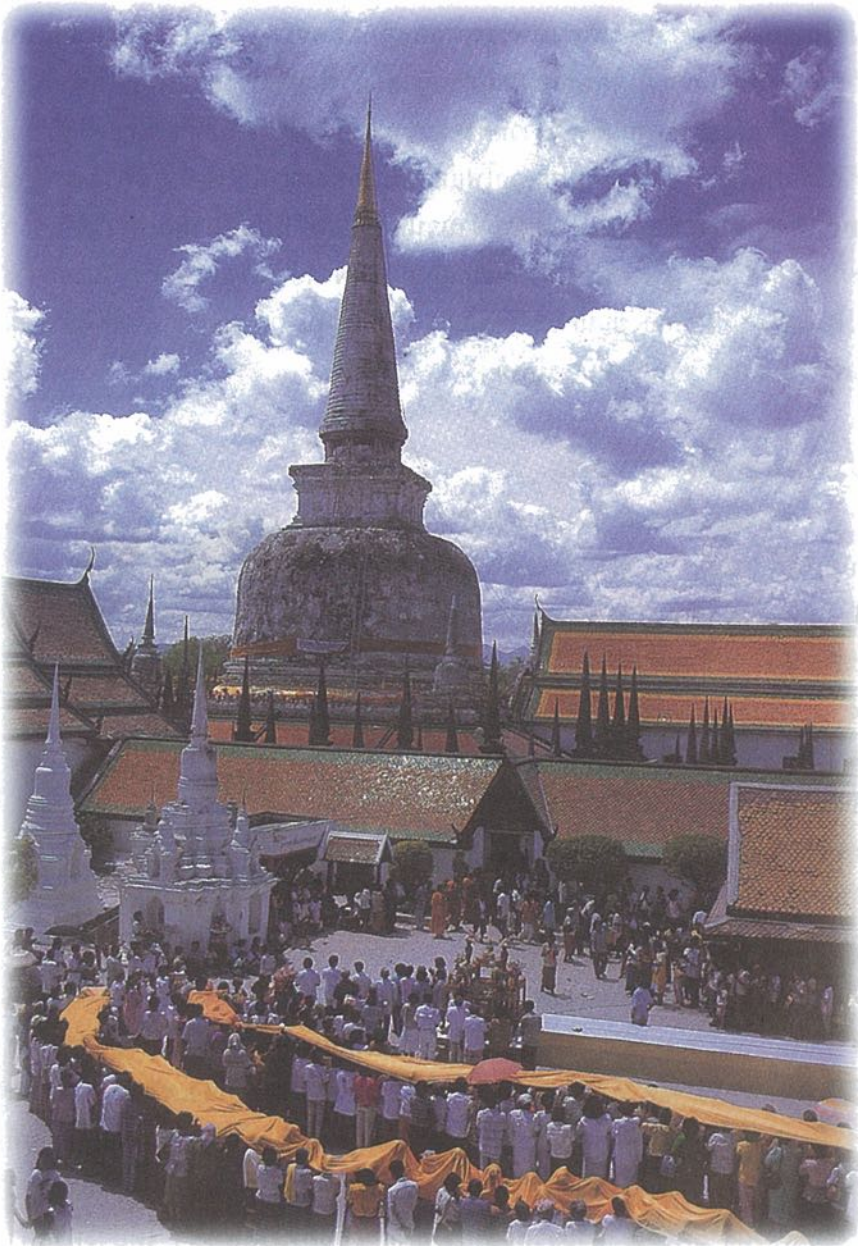
ประเพณีการแห่ผ้าขึ้นธาตุ

การแห่ผ้าขึ้นธาตุ ถือเป็นการประเพณีสำคัญ
ที่ปฏิบัติกันทุกปี จะทำกันมาแต่ครั้งใดนั้น ไม่มี
หลักฐานแน่ชัด แต่ปรากฏว่าในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
พุทธเลิศหล้านภาลัยนั้น ได้กระทำกันในวันขึ้น
๑๕ ค่ำ เดือน ๖ อันเป็นวันวิสาขบูชาอยู่แล้วทุกปี และ
ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ได้กำหนดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเพิ่มขึ้นเป็น ๒ วัน คือ
นอกจากวันวิสาขบูชาแล้ว ยังทำเพิ่มในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ
เดือน ๓ ซึ่งเป็นวันมาฆบูชาอีกวันหนึ่ง และได้ถือ
ปฏิบัติสืบมาจนทุกวันนี้

ผู้ศรัทธาต่างมุ่งมั่นที่จะ
นำผ้ามาห่มคลุมพระธาตุ

อย่างไรก็ตามยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับประเพณีนี้ว่า
ในสมัยโบราณประมาณปี พ.ศ. ๑๗๗๓ ขณะที่ยกษัตริย์สามพี่น้อง คือ พระเจ้า
ศรีธรรมมาโคกราช พระเจ้าจันทรมหาและพระเจ้าฟ้างสาสุระ กำลังเตรียมการสมโภช
พระบรมธาตุ ก็พอดีพระภฎ ซึ่งเป็นผ้าแถบใหญ่ยาวผืนหนึ่ง ถูกคลื่นซัดมาขึ้นที่
ชายหาดอำเภอปากพนัง นครศรีธรรมราช ชาวบ้านได้เก็บผ้านั้นไปซักทำความสะอาด
สะอาดแล้วถวายพระเจ้าศรีธรรมมาโคกราช พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศหา

ขบวนแห่ผ้าที่เมืองแนนไปด้วยผู้ศรัทธาจากทุกสารทิศ

เจ้าของ จึงทรงทราบว่า ผู้เป็นเจ้าของคือกลุ่มชาวพุทธประมาณร้อยคนที่เดินทางมาจากหงสาวดี เพื่อนำพระบรมธาตุไปบูชาพระพุทธบาทที่ลังกา ทว่าระหว่างที่เดินทางมากลางทะเลนั้นเกิดพายุเรือแตก มีผู้รอดชีวิตมาได้ราวสิบคนเท่านั้น พระเจ้าศรีธรรมมาโคศกษราชทรงเสนอให้นำพระบรมธาตุนั้นไปหมอบองค์พระบรมธาตุเจดีย์เนื่องในโอกาสสมโภชพระบรมธาตุผู้เป็นเจ้าของผ้าพระบรมธาตุก็อนุโมทนาด้วย จากนั้นขวานครศรีธรรมราชก็ได้ถือปฏิบัติตามประเพณีมาจนถึงปัจจุบัน

ก่อนถึงวันสำคัญดังกล่าว ขวานครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียงจะพร้อมใจกันร่วมบริจาคทรัพย์ตามศรัทธาเพื่อนำเงินไปซื้อผ้ามาเย็บรวมกันเป็นผืนใหญ่ ครั้นถึงวันก็จะนำแถบผ้านั้นไปพันโอบรอบฐานองค์พระบรมธาตุเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อันเป็นที่นับถือของขวานครศรีธรรมราชและชาวใต้ทั้งหมด

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุนี้ น่าจะได้รับแบบปฏิบัติมาจากอินเดีย แฝงคติความเชื่อที่ว่า การสร้างบุญกุศลที่ให้ผลสัมฤทธิ์นั้นจะต้องปฏิบัติต่อพระพักตร์ของพระพุทธเจ้า แม้พระพุทธองค์จะเสด็จสู่ปรินิพพานแล้ว การกราบไหว้บูชาสัญลักษณ์แทนพระองค์ เช่น เจดีย์ หรือพระพุทธรูป ก็ให้ผลเสมือนได้กราบไหว้บูชาพระพุทธองค์ด้วยเช่นกัน

ปัจจุบันผ้าพระบรมธาตุเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ที่เคยวาดภาพสีสันวิจิตรเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติลงบนผ้าหลากสี พร้อมทั้งประดับประดาด้วยลูกปัดสีและดอกไม้สวยงาม ก็เหลือเพียงผ้าพื้น ๓ สี คือ สีขาว แดง และเหลือง ภัตตาหารที่เคยแห่มาถวายพระพร้อมกันก็หายไป อีกทั้งขบวนแห่ก็ไม่เอิกเกริกพร้อมเพรียงกัน เช่นแต่ก่อน พุทธศาสนิกชนต่างเตรียมผ้ากันมาเอง ใครจะแห่ผ้าขึ้นธาตุก่อนหลังก็แล้วแต่สะดวก เมื่อแห่หักฉัตรรอบพระบรมธาตุเจดีย์ครบ ๓ รอบแล้วก็นำผ้าเข้าสู่วิหารพระม้าหรือวิหารพระทรงม้า ในตอนนี้ผู้ร่วมในขบวนแห่จะส่งตัวแทนเพียง ๓-๔ คน สมทบไปกับเจ้าหน้าที่ของวัด เพื่อนำผ้าพระบรมธาตุขึ้นไปโอบล้อมองค์พระบรมธาตุเจดีย์ ทั้งนี้เพราะทางวัดกำหนดให้ลานภายในกำแพงแก้วเป็นเขตหวงห้าม

ประเพณีตักบาตรรูปเทียน

ประเพณีตักบาตรรูปเทียนนั้น ถือเป็นหนึ่งในประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองนครศรีธรรมราช และเป็นประเพณีเก่าแก่ต้นแบบคู่มากับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อย่างน้อยก็มีกล่าวไว้แต่ในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ครั้งสุโขทัยแล้วว่า ประเพณีตักบาตรรูปเทียนอันมีต้นกำเนิดที่เมืองนครศรีธรรมราช ได้เผยแพร่ไปสู่สุโขทัย ทั้งนี้ เป็นเพราะพุทธศาสนาได้แพร่ขยายเข้ามาที่เมืองนครศรีธรรมราชก่อนเป็นแห่งแรก

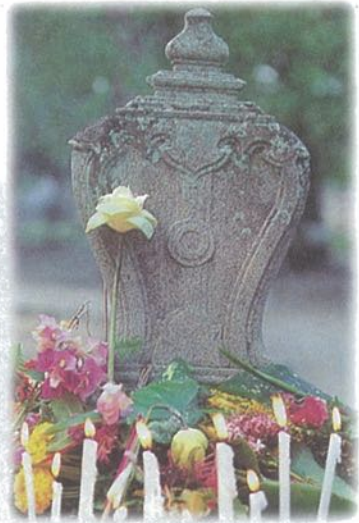
การตักบาตรรูปเทียนบริเวณลานหน้าวัดพระมหาธาตุฯ

ประเพณีตักบาตรรูปเทียนเป็นส่วนหนึ่งของพิธีถวายสังฆทานเนื่องในโอกาสเข้าพรรษา ณ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เมื่อถึงวันดังกล่าว ชาวเมืองนครศรีธรรมราชจะต่างพากันไปที่วัดในชุมชนของตนพร้อมทั้งนำเทียนพรรษานาชนิดใหญ่พอที่จะใช้ได้ตลอดพรรษา กับดอกไม้ รูปเทียน ผ้าอาบน้ำฝน ตั้ง เตียง ตะเกียง ยา และอาหารแห้ง ไปถวายพระที่วัดด้วย

แต่เดิมนั้น การตักบาตรรูปเทียนจัดกันที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเพียงแห่งเดียว ตั้งแต่เมื่อครั้งที่วัดพระมหาธาตุฯ ยังไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา เมื่อปรากฏว่าเครื่องสังฆทานที่ชาวบ้านนำมาถวายมีมากเกินไป ใช้ทั้งปีก็ไม่หมด จึงมีการอาราธนาพระจากวัดอื่น ๆ รอบวัดพระมหาธาตุฯ มารับเครื่องสังฆทานด้วย โดยนิมนต์ให้มายืนเข้าแถวยาวเหยียดที่หน้าวิหารทับเกษตร ชาวบ้านจะได้นำเครื่องสังฆทานพร้อมทั้งกำดอกไม้รูปเทียนที่เตรียมมาไปใส่ลงในยามพระที่เรียงแถวอยู่นั้น เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะพากันไปจุดเบรียงหรือที่เรียกว่า “จองเบรียง” (เบรียงตามศัพท์แปลว่าไขข้อโค คือไขมันสัตว์นั่นเอง) ตามหน้าพระพุทธรูปและฐานเจดีย์ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร โดยใช้วิธีการง่าย ๆ คือ ใส่ด้ายดิบลงไป

ในภาชนะเล็ก ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ ได้แก่ เปลือกหอยแครง หอยอดน้ำมันมะพร้าวหรือ
ไขมันสัตว์ลงไปแล้วจุดไฟ

ปัจจุบัน รายละเอียดของพิธีบางอย่าง
เปลี่ยนแปลงไปบ้าง อย่างเช่น สถานที่ที่พระ
จะมารับบิณฑบาตดอกไม้ธูปเทียนนั้น
นอกจากจะเป็นบริเวณหน้าวิหารทับเกษตร
เช่นในอดีตแล้ว ยังขยายต่อออกมาที่ลาน
หน้าวัดพระมหาธาตุฯ และตามถนนหนทาง
ทั่วไปในตัวเมืองนครศรีธรรมราช ด้วยเหตุนี้
ในตอนปลายวันเข้าพรรษา จะได้เห็นพระสงฆ์
จำนวนมากมาย่ออกมารับบิณฑบาตดอกไม้
ธูปเทียนกันเป็นทิวแถว ดอกไม้ที่นำมา
ตักบาตรนั้นก็กลายเป็นดอกไม้สดที่พ่อค้า
แม่ขายจัดเตรียมมาเพื่อการนี้ แทนที่จะเป็น
ดอกไม้ประดิษฐ์ที่ชาวบ้านต่างคนต่างทำกัน
มาสำหรับวันนี้โดยเฉพาะ และการจุดเปรียง
นั้นก็เปลี่ยนจากที่เคยจุดในเปลือกหอยมาเป็นการจุดเทียนไขแทน และจำกัด
เฉพาะในบริเวณวิหารพระม้าแห่งเดียวต่างจากเดิมที่เคยจุดหรือจองเปรียงกัน
ทั่วไปทั้งวัด

ดอกไม้และเทียนที่ผู้คนนำมาปักวาง
รอบ ๆ โบสถ์มา หลังพิธีเวียนเทียน

ໄມ້ນະ

ไม้แฉะ

พันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นมงคล
ชื่อวิทยาศาสตร์
วงศ์
ชื่ออื่น

จังหวัดนครศรีธรรมราช
Millettia atropurpurea Benth
LEGUMINOSAE
กะแฉะ

ไม้ต้น สูง ๒๐-๓๐ เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ เปลือกสีน้ำตาลปนเทา แตกเป็นสะเก็ด ล่อนเป็นแผ่น ใบประกอบรูปขนนก ใบย่อยออกตรงกันข้าม ๓-๕ คู่ และมีใบย่อยปลายก้านอีก ๑ ใบ แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานแกมหอก กว้าง ๓-๘ เซนติเมตร ยาว ๘-๑๘ เซนติเมตร ดอกรูปดอกถั่ว ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง ยาวประมาณ ๒ เซนติเมตร สีแดงแกมม่วงทึบ กลิ่นหอม ผลเป็นฝัก กว้าง ๔-๕ เซนติเมตร ยาว ๕-๑๐ เซนติเมตร มี ๑-๓ เมล็ด สีน้ำตาล กลมรี ขนาดกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๕ เซนติเมตร

นิเวศวิทยา พบตามชายป่าดิบชื้นภาคใต้ สูงจากระดับน้ำทะเล ๑๐-๕๐ เมตร
ออกดอก มกราคม-เมษายน ผลแก่หลังจากออกดอกประมาณ ๒ เดือน
ขยายพันธุ์ โดยเมล็ด
ประโยชน์ เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้างทั่วไป แต่ไม่ได้รับความนิยมเพราะเนื้อไม้เป็นที่ชอบของมอดและแมลง โดยมากมักใช้ทำฟืนและถ่าน ยอดอ่อนนิยมนำรับประทานเป็นผักสด

1911

1912

1913

1914

1915

1916

1917

1918

1919

1920

1921

1922

1923

1924

1925

1926

1927

1928

1929

1930

1931

1932

1933

1934

1935

1936

1937

1938

1939

1940

1941

1942

1943

1944

1945

1946

1947

1948

1949

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

2030

2031

2032

2033

2034

2035

2036

2037

2038

2039

2040

2041

2042

2043

2044

2045

2046

2047

2048

2049

2050

2051

2052

2053

2054

2055

2056

2057

2058

2059

2060

2061

2062

2063

2064

2065

2066

2067

2068

2069

2070

2071

2072

2073

2074

2075

2076

2077

2078

2079

2080

2081

2082

2083

2084

2085

2086

2087

2088

2089

2090

2091

2092

2093

2094

2095

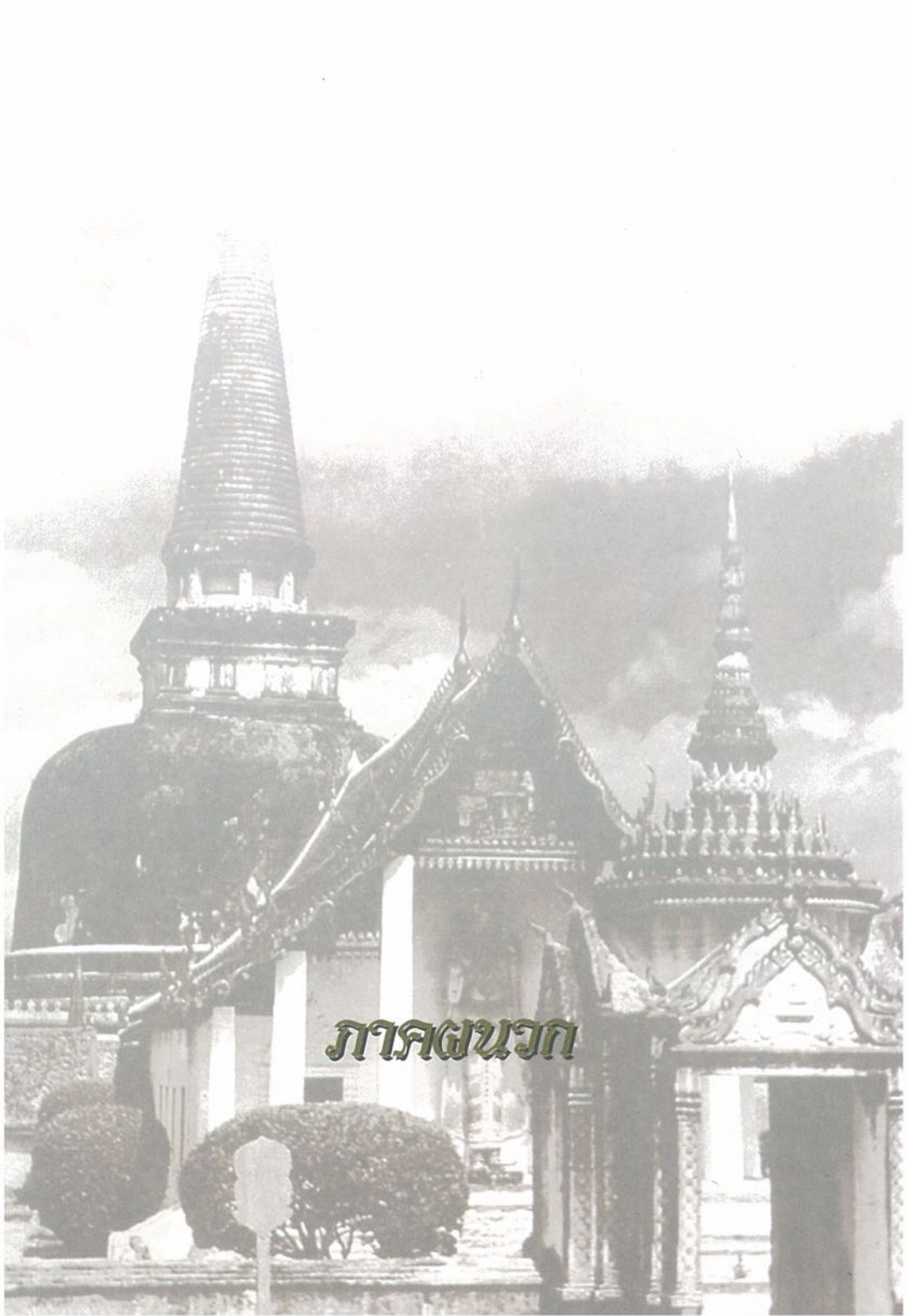
2096

2097

2098

2099

2100

ภาคหลวง

ที่ ศธ ๐๔๔๓/๔๖๒๒

ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนราชดำเนิน นศ ๘๐๐๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๔๕

เรื่อง ทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิด
อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ
ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม
เรียน ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราชพิจารณาเห็นว่า สืบเนื่องจากการที่กรม
การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณจัดสร้าง
อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช และห้องสมุด
ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม ณ วัดเขายุนพนม ตำบลบ้านเกาะ อำเภอ
พรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช และได้ดำเนินการก่อสร้างและเปิดดำเนินการ
เป็นที่เรียบร้อยทั้งสองแห่งแล้วนั้น ยังไม่ได้ประกอบพิธีเปิดอย่างเป็นทางการ

เป็นที่ประจักษ์แก่ปวงพสกนิกรชาวไทยตลอดมาว่าสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระทัย ทรงมีพระราชกรณียกิจ ทรงมี
พระมหากรุณาธิคุณในงานด้านการศึกษาเป็นอเนกอนันต์ หน่วยงานทั้งสอง
ข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จะได้รับ
พระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดด้วยพระองค์เอง
ทั่วพระราชอาณาจักรจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงขอพระราชทานพระราชวโรกาส
เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
และห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม ในวัน เวลา ตามแต่จะทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ

จึงขอ นำเรียนมายังท่าน เพื่อโปรดนำความขึ้นกราบบังคมทูลเชิญเสด็จ
พระราชดำเนิน การจะควรมิควรประการใดสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อม

ขอแสดงความนับถือ

(นายสวัสดิ์ แก้วทองค์)

ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐-๗๕๓๗-๘๕๐๗-๙

โทรสาร ๐-๗๕๓๗-๘๕๑๑

ที่ รล ๐๐๐๘/๓๘๖๕

สำนักงานราชเลขาธิการ

สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง เสด็จฯ ทรงเปิดอาคารศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช
อ้างอิงหนังสือที่ ศธ ๐๐๕๓/๕๖๒๒ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕

ตามที่มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานอัญเชิญ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด
อาคารศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช และห้องสมุด
ประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขายุนพนม ณ วัดเขายุนพนม ตำบลบ้านเกาะ อำเภอ
พรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนจะเป็นวันและเวลาใดสุดแต่จะทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเชิญเสด็จฯ
ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ส่วนเวลาขอได้โปรดติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราช-
พิธี สำนักพระราชวัง และเจ้าหน้าที่กรมราชองครักษ์ เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำ
กำหนดการโดยตรงต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ท่านผู้หญิงมนัสสินิตย์ วณิกกุล)

ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

โทร. ๐-๒๒๘๐-๑๖๕๐-๑ โทรสาร ๐-๒๒๘๐-๑๖๓๙

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes that proper record-keeping is essential for transparency and accountability. The second part outlines the various methods and tools used to collect and analyze data, highlighting the need for consistency and precision. The final section provides a summary of the findings and conclusions drawn from the research, along with recommendations for future studies.

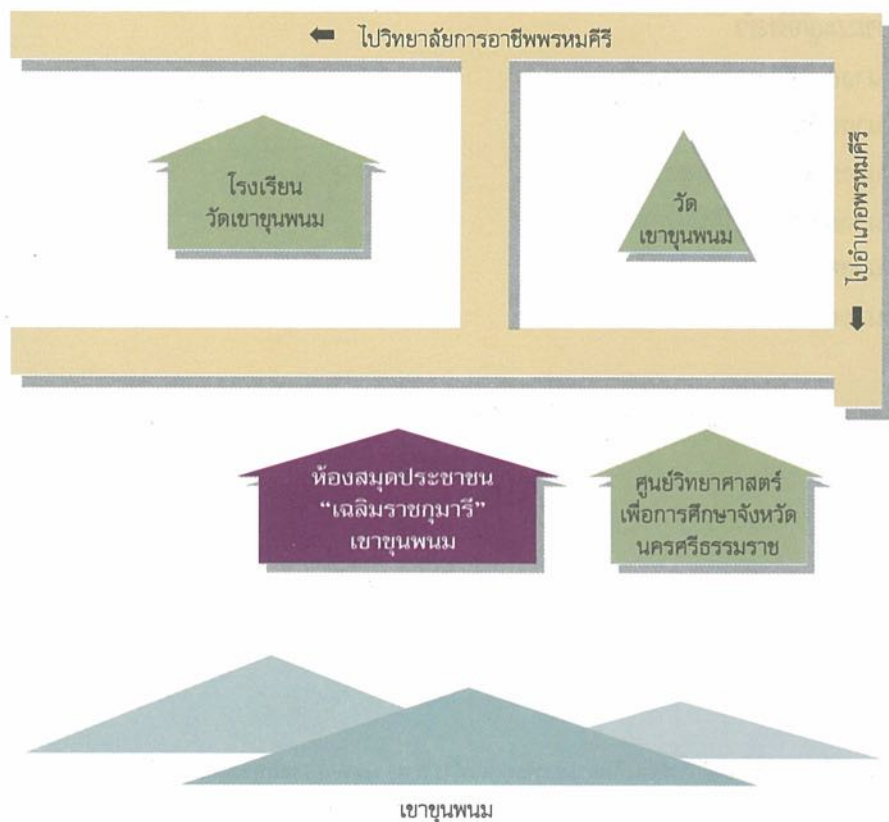
In conclusion, the research demonstrates the significance of data-driven decision-making in modern organizations. By leveraging advanced analytics and robust data management systems, businesses can gain valuable insights into their operations and market trends.

This document is a preliminary draft and is subject to change. All rights reserved. © 2023.

แผนที่แสดงที่ตั้ง

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” เขาชุนพนม
อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะผู้จัดทำหนังสือที่ระลึก

ที่ปรึกษา

นายวินัย ไชยทอง

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
นครศรีธรรมราช

นางสาวคัตติยา เพชรชูช่วย

ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด
นครศรีธรรมราช

คณะผู้จัดทำ

นางสาวคัตติยา เพชรชูช่วย

นางลภัส ฆารไสว

นางกาญจนา ไชยสุวรรณ

นางสาวชมภู ชูตินันท์กุล

นางชุตินา ทองสีแก้ว

นายณรงค์รัตน์ สัมหวาน

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราช

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๓๑๓/๑ ถนนเพชรเกษม แขวงท่าพระ
เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐ โทร. ๐-๒๔๖๖-๖๐๕๒, ๐-๒๔๖๖-๖๐๕๓
นายณัฐ ปวิณวิวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๔๖

ตั้งเอยตั้งไข่

จะตั้งไข่ไข่กลมก็กลมสิ่ว

ถึงว่าไข่ลิ้มจะต้มกะท

ถ้าตกดินเสียก็อดนมแม่มีชื่อ

ตั้งใจเรานี่ ระเบิดกว่า

อุตสาหกรรมอาหารไทย เรียนหนังสือ

ทั้งวิชาสารพัด เพียรหัดบรือ

อย่าตั้งชื่อตั้งไข่ ไร่ไร่เอ๋ย

ใจดาว

ใจดาว 3 นาที